

STAV OLAV

Erwin Bischofsberger S. J., s. 3

Genenes skjulte språk

Arne Fjeld O. P., s. 7

To forfatterinner

Randi Christensen, s. 10

Guds lengsel over jorden

En samtale om, s. 12

Reform - med linjal og uten slingringsmonn?

Ungarn og Polen, s. 16

Utfordringer for den kirkelige presse

John Streff, s. 18

Ledelse - «i Jesu navn»?

ST. OLAV

2

Om taushet og tale - i tide og utide

Det er en tid til å tie og en tid til å tale, heter det i den store boken. Ordene er aktuelle i forbindelse med kirkenes rolle forut for og under de store omveltninger vi har vært vitne til i østblokken i året som gikk. Spørsmål om skyld og unnlåtelsessynder på visse hold luftes i deler av norsk presse for tiden. For hvem har talt og hvem har tiet - i tide og utide? Hvem har inngått tvilsomme kompromisser med kompromitterte regimer og med sin samvittighet - eller begge deler? Hvem har tålt sørgelig vel lidelse og urett som ikke rammet dem selv? Vi finner både kirkeledere og fotfolk blant disse for tålsomme.

Nylig gikk patriarken for den rumensk-ortodokse kirke av - offisielt på grunn av høy alder og dårlig helse, men det er ingen hemmelighet at den egentlige grunn er at han sang for ivrig med i hymnene til den store Ceausescus pris. Først da folket for lengst hadde dømt diktatoren, fordømte patriarken ham.

Men vi kjenner godt også den andre kategorien, de som våget å si sannheten og måtte tåle følgene: forfølgelse og trakassering, mishandling i psykiatriske anstalter og i Gulag. I Romania var det nettopp den modige og frittalende evangeliske presten Laszló Tökés som forløste revolusjonen, mens den ortodokse kirkeledelse i landet i ettertid innrømmer at "noen av oss ikke alltid har vist martyrenes mot til å tale åpent om det rumenske folks lidelser".

Vi er ikke ute etter å dømme - den store boken har noen nyttige ord også om den siden av saken. Men i historiens og redelighetens det må være tillatt - som f. eks. Aftenpostens Bjørn Brøymer nylig gjorde - å påpeke at visse kirker og strukturer var mer henfalne enn andre til, direkte eller indirekte, å bli støttespillere for regimer som ikke burde vært på banen i det hele tatt. I hvilken grad vestlige unnlåtelsessynder og svik, også på kirkelig hold, har vært med å støtte opp, lar vi ligge i denne omgang. Også det spørsmålet har Brøymer tatt opp - med rette. For kanskje er *det* vel så viktig?

Et ganske annet spørsmål er med hvor tungt eller lett hjerte den

enkelte har talt eller tiet der øst. Martyriet er ikke alles vei. Og kanskje har feighet og medløperi vært det kors noen var utvalgt til å bære for at ikke alle kirkedører skulle lukkes? Tatjana Goritsjeva, russisk intellektuell som selv har gått veien fra ateist til utvist kristen dissident, minnet oss blant annet også om *den* tanken da hun besøkte Norge i januar i år. St. Olavs lesere vil huske henne fra en bred presentasjon i bladet i 1987. Men hun hadde også annet på hjertet: "Det gode som har skjedd i Sovjet, er en frukt av martyrenes bønner. . . For hver kristen som ble sendt til Gulag, kom det to tilbake." Det onde som tjener for det gode, og mysteriet som drivkraft i historien her og nå - og ikke bare dengang på Golgata eller i våre små, høyst private liv? Vi er ikke så vant til å tenke i de tankebaner her i vest lenger. Og følgende ord fra en prest som hadde tilbragt 20 år i Gulag for forseelser han ikke hadde begått, er ord vi vest-européere ikke har vondt av å høre: "Hvis jeg bare var blitt holdt fengslet i fem år, ville stått på at jeg led uskyldig - nå, etter tyve år, vet jeg at jeg er et skyldig menneske."

Slik dyrekjøpt innsikt er også en del av kirken og kristendommen under det kommunistiske åk i øst. En innsikt som burde få oss frie forbrukermennesker i vest til å tenke over om ikke vi på vår side også har gjort tvilsomme innrømmelser til krefter i våre egne samfunn som vi helst skulle holdt på armlengdes avstand.

UKJ

Om kjærlighet

«Vi fødes uten ideologi og religion, men ikke uten evnen til å føle kjærlighet,» sa Dalai Lama i sin tale i Konserthuset. Bare i kombinasjon med kjærlighet, medfølelse og hengivenhet er intelligens og utdannelse noe som skaper fred og godhet, framholdt den tibetanske fredsprisvinner.

«Jeg er så banal, jeg, at jeg tror på kjærligheten. Ihvertfall er jeg optimist, det kan ingen ta fra meg,» sa Anne Krigsvoll til Aftenposten.

Paven priser St. Josef

Idet Kirken går mot år 2.000 peker pave Johannes Paul II i et apostolisk brev på betydningen av den hellige Josefs liv og levned. «Josef kan tjene som et eksempel for hele kristenheten,» skriver paven. Han roser Josef som en støtte i troen og for trofastheten mot Maria. I kraft av ekteskapet mellom Josef og Maria er Jesus

Marias sønn og også Josefs sønn. Josef var «øyenvitne» til Jesu fødsel under menneskelig nedverdiggende forhold, og han lot offisielt innføre i det romerske rikets befolkningslister «Jesus, Josefs sønn fra Nazaret». Paven peker videre på Josefs oppdrager- og lærervirksomhet, og på at han lærte Jesus å verdsette alt hederlig arbeid.

CATHOLIC HERALD

Erwin Bischofsberger: GENENES SKJULTE SPRÅK

3

Siden 1950-årene har utforskningen av menneskets arvestoff gjort oppsiktsvekkende fremskritt, og forskerne regner med å ha "det genetiske kartet" ferdig innen år 2000. Er vi på vei til å forstå "fenomenet mennesket"? Og åpner all denne nye viten og teknologi for uanede muligheter til å bli "stadig friskere, bedre, sterkere og intelligentere", eller er det mer på sin plass med en porsjon "eksistensiell angst for en fremtid dominert av bioteknologien"?

Det er noen av de spørsmål *Erwin Bischofsberger S.J.* tar for seg i denne artikkelen, hentet fra det svenske tidsskriftet *Signum*.

I 1953 gjorde Francis Crick og James Watson en banebrytende oppdagelse som åpnet veien for den biologiske revolusjonen. De beskrev for første gang DNA-molekylet, det menneskelige arvestoffets "dobbeltridde" spiraltrapp som ligger innpakket i hver eneste cellekjerne. Noen år senere klarte et forskerteam i Lund i Sverige å telle cellens kromosomer. Takket være denne vitenskapelige bedrift ble det mulig å anvende kromosomanalysen som diagnostisk metode. Enda et par år senere oppdaget franskmannen Jérôme Lejeune (bl.a. medlem av Det pavelige vitenskapsakademi) sammenhengen mellom det ekstra kromosom 21 og Downs syndrom (mongolisme). Denne forskerbragd utløste intens søken etter kromosomavvikelser som kunne settes i forbindelse med genetisk betingende sykdommer og utviklingsforstyrrelser.

Siden 50-tallet har utforskningen av det menneskelige arvestoff (genomet) gjort oppsiktsvekkende fremskritt. Ulike genteknologiske metoder gjør det nå mulig å få kunnskap om livets minste bestanddeler uttrykt i de fire bokstavene C-A-G-T. dvs. nukleotidene som representerer hver sitt "emne" og som parvis utgjør det biokjemiske grunnlaget for genene i alle levende vesener: fra hvitveisen til ulven, fra rødspetten til hakkespetten, fra den encellede bakterien til mennesket med sine mange millioner celler.

Livets minste byggeelement

Et internasjonalt utviklingsprosjekt med navn HUGO (HUMAN GENOM PROJECT ORGANISATION) søker nå å kartlegge menneskets genom som rommer 3 milliarder nukleotider. Rettledningen på 200 hyllemeter vil fylle et mindre bibliotek. Man regner med å ha det genetiske kartet

ferdig innen år 2000. På det nåværende tidspunkt kjenner man kanskje en promille av alt det man vil utforske. Er vi på vei til å forstå fenomenet mennesket?

Riktignok har vi fått rede på bokstavene i det genetiske alfabetet, og kartleggingen av menneskets genom har begynt, men vi kan ikke forstå hvordan geneses gåtefulle språk ytrer seg i hvert menneskes personlige særtrekk. Vi har livets enkelte genetiske tegn, men forstår ikke geneses *samspill* som setter sitt preg på hvert menneskes unike

1860 Munken Gregor Mendel la merke til at «arv» av egenskaper fulgte et strengt mønster – ideen om gene ble født.

egenskaper. Mange genetikere mener at forbindelsen mellom geneses sammenfallende funksjon og persons egenart kommer til å forbli skjult. Man kommer aldri til å kunne forklare en Mozart, en Francisus eller en Birgitta ut fra genetikkens alene.

Kunnskapen om vår biologiske arv er altså fremdeles meget begrenset. Men vi har fått innsyn i og kan lese visse fragmenter av vår egen og i prinsippet alle levende veseners genetiske utrustning, som

Jesuittene holder stand i Libanon

Til tross for borgerkrigen i Libanon forsøker de 58 jesuittene i landet å holde liv i dagliglivet og de institusjoner de har bygget opp i de over hundre år ordenen har vært virksom i landet. For borgerkrigen var utdanning av prester en av deres hovedoppgaver, men i tillegg bygget de

opp et vidtfavnende universitet særlig kjent for sine bidrag til studiene i arabisk språk og historie. For krigen var 10% av studentene muslimer, i dag er slike spirer til fredelig sameksistens mellom kristne og muslimer odelagt, og muslimene driver nærmest heksejakt på de kristne.

Jesuittene forsøker i dag – tross krig

og nød – å holde liv i universitetet, en stor skole for gutter og støtte til videreutdanning for barn av fattige foreldre. Et sentrum for flyktninger med kapasitet til å ta seg av opptil 400 familier av gangen, hører også med blant jesuittenes institusjoner i det en gang så blomstrende Libanon.

KM

4

ofte blir sammenlignet med et dataprogram. Man kan også gå inn i og etter behov forandre naturens eget gitte program - fra en etisk synsvinkel er dette meget mer konfliktfylt enn bare å studere selve programmet. Det er mulig å klippe bort gener eller flytte gener eller deler av gener fra én cellekjerne til en annen. Ved å flytte på og bygge om den gitte genetiske orden, omskaper man skaperverket. Og etter som livets minste bestanddeler prinsipielt er flyttbare mellom alle levende vesener, har mennesket allerede overskredet den grense som naturen selv har satt. Mennesket er i stand til å gjøre - og har faktisk allerede gjort - det som naturen ikke kan. Artsfremmede planter og dyr kan nemlig, ifølge naturens egne lover, ikke krysses. Den seksuelle befruktningen og derved tilførselen av nye byggelementer til livet, skjer i naturen bare *innen* arten.

Det var i 1973 at man for første gang flyttet fremmede DNA-fragmenter til bakterier som så reproduerte (eller klonet) de transplanterte genene. Dermed var den genetiske ingeniørskunsts tidsalder begynt. De omprogrammerte bakteriene fungerer som kopieringsmaskiner som spyr ut et ubegrenset antall ark med en tekst som ikke naturen, men mennesket selv har diktert. På slutten av 70-tallet ble bakterier programmert til å produsere menneskelige veksthormoner. Insulin og interferon kom kort tid etter.

I 1981 klarte man for første gang

å flytte gener til pattedyr og få dem til å fungere. Et par år senere lyktes forsøkene på å overføre fremmede gener til planter. Konkrete anvendelsesområder finnes det mange av. Hvem ønsker ikke planter som er motstandsdyktige mot kulde og hete, korn med høyere avkastning, hurtigvoksende trær, og hvorfor ikke griser med magrere kjøtt? Og hvem ønsker seg ikke legemidler som virker etter naturens egne metoder i stedet for dagens ofte inadekvate medisiner som altfor ofte fører til grove overgrep på organismens ytterst sensible relasjonsmønster, og som derfor i blant gjør mer skade enn nytte?

På jakt etter svakheter

I de senere år har man på det internasjonale plan, men selvsagt også her hjemme, belyst genteknikken fra et etisk synspunkt. Man legger særlig vekt på genteknikkens anvendelse på mennesket. Det som allerede er blitt rutine i den kliniske virksomheten, er *diagnosen* av sykdommer som forårsakes av genetiske skader. I dag kjenner man i overkant av 4.000 sykdommer som skyldes kromosomforstyrrelser eller at et gen er skadet (monogene sykdommer). Det fødes opptil 1.000 barn eller knapt én prosent av alle fødte barn i Sverige pr. år som har slike skader.

De multifaktorielle sykdommer - dvs. sykdommer som skyldes samspill mellom flere skadede gener og det miljø mennesket lever i før og

etter sin fødsel - er adskillig mer omfattende. Disse rammer store befolkningsgrupper. Man regner med at opptil 20% av Sveriges innbyggere har eller kommer til å få en slik sykdom. Hit hører allergier, diabetes og psoriasis. Men også kreft, lungesykdommer og hjertekar-sykdommer har vist seg å være påvirket av genetiske faktorer.

Menneskets evne til å skaffe seg stadig dypere innsyn i sin biologiske arv, kan komme til å få en rekke uønskede konsekvenser. Visse tester som avslører menneskets genetiske utrustning, er allerede blitt anvendt i USA for å utestenge visse mennesker fra miljøfarlige arbeidsplasser. Skal arbeidsgivere i vårt eget land kunne kreve et genkort av en person som søker fast ansettelse? Skal livs-, syke- og ulykkesforsikringer tilbys til ulike premier, avhengig av hvilke sykdomsrisikoer forsikringstakerens genkort viser? En rekke sakkynndige personer i Sverige mener at man må regulere denne virksomheten ved hjelp av lover, ellers kan mennesket tvinges til å få rede på mer om sine arveanlegg enn det egentlig ønsker å vite.

Genteknikk som terapi

I ca. et tiår har det verden over foregått intens forskning med det formål å utvikle metoder som kan avdekke de mekanismer som forårsaker sykdommer. Dette øker muligheten til å finne veier til forebygging og behandling. I enkelte tilfeller har man ifølge opplysningene

Skjebnesvanger taushet

Harvey Cox har skrevet bok om «The silencing of Leonardo Boff», historien om frigjøringsteologen og fransiskaner-munken Leonardo Boff som for noen år siden ble pålagt midlertidig taushet for sine uortodokse synspunkter bl.a. på kir-kens hierarkiske struktur og maktforde-

ling. Boff «etterlyser en kirke som er langt mer selvkritisk enn tilfellet er i dag, som er mer broderlig og ikke er så uforsønlige autoriteter», heter det i en anmeldelse av boken i *The Tablet*, som også noterer at «Boff er langt fra den eneste kristne som er blitt bragt til taushet... de første innen Kirken som ble

bragt til taushet, var kvinnene: og denne pålagte taushet består i hovedsak fremdeles». Om virkningen av dette skriver Cox: «Ved å bringe kvinnene til taushet, frata dem talerett, påførte Kirken seg selv en form for horselsvekkelse eller døvhetsom den fremdeles lider under.»

THE TABLET

6

dommer, betrakter man genterapien som det store "frelsesmiddel" som skal redde menneskene fra det onde. Eliteidretten gjenspeiler stundom samme vurderinger. Georg Klein ga ved ovennevnte "hearing" uttrykk for et svært avbalansert syn da han sa at det er meningsløst å forlenge livet ad genteknikkens vei, og at aldring og død er nødvendige og ønskerverdige innslag i livet.

Den andre forestillingen er i slekt med den første. Den innebærer at mennesket ifølge sitt vesen og sin adferd kun er en uunngåelig yttring av genetiske aktiviteter. Mennesket er rett og slett et produkt av sine gener. Menneskeverdet sitter bokstavelig talt i genene. Den nysgjerrigheten som driver mennesket til å titte inn i én eller flere av de 100 000 genene som finnes i hver eneste menneskelig cellekjerne, kan sperre blikket for mennesket som en helhet - som person. Menneskets spesifikke verdighet som moralsk vesen, med frihet og ansvar, kan forsvinne bak den genetiske kompatibilitet som eksisterer mellom alle levende vesener. Riktignok utgjør kunnskaper om alle levende veseners samhörighet og delaktighet i felles økologiske livsvilkår (luft og vann, sårbarhet og dødelighet) positive verdier. Men menneskets moralske ansvar som livets vokter, kan fortrenkes dersom man reduserer mennesket til kun et resultat av de biologiske byggestenenes universelle "forenlighet" og kombinerbarhet tvers over artsgren-

sene.

Hvor detaljert vårt genkart enn kommer til å bli, kan det ikke gjengi alt om mennesket. Den gåte hvert menneske er for seg selv og andre, kommer ikke til å bli løst, men snarere bli forstørret. Å kjenne til hvert menneskes genetiske kode, å ha nøstet frem alle de tre milliarder bokstaver som ligger lagret i DNA-molekylets meterlange tråd, gir oss riktignok mer kunnskap om menneskets biologiske vilkår. Hvis det ikke var slik at mennesket er mer enn summen av sine gener, ville det imidlertid være meningsløst å reflekterer over genteknikk og genterapi på godt og ondt.

Det er forskernes makt over naturen og over menneskets egen biologiske konstitusjon - som hittil har vært urørt og ukrenket - som for mange observatører ikke bare er fascinerende, men kanskje enda mer skremmende. Mange kjenner et dypt ubehag overfor menneskets mulighet til å gripe inn i naturens livsbetingelser som jo ikke er blitt skapt over natten. Riktignok har mange genetikere og andre vitenskapsmenn en kritisk distans til sin egen forskning og en ydmyk holdning til naturens forunderlige evne til variasjon. Men erfaringen sier at også "den andre sorten" finnes - de som bruker kunnskapen i livsfindtlig hensikt. Man trenger ikke være særlig engstelig av natur for å gripes av eksistensiell angst for en fremtid dominert av bioteknologien.

Romanias kirke mot bedre tider:

Første bispemøte avholdt på 40 år
Biskopene i Den katolske kirke i Romania holdt i begynnelsen av januar sin første bispekonferanse på 40 år.

På møtet i Alba Iulia var samtlige fem øst-ritus og seks latinske bispedømmer representert under ledelse av biskop Antal Jakab. Biskopenes første ønske er å forandre forholdet til myndighetene i landet. Øverst på ønskelisten er å få fjernet «Kulturdepartementet» som er ansvarlig for religiøse spørsmål. Kirken ønsker full frihet både økonomisk og som institusjon.

Men etter forti år i undertrykkelse er kirkens ønskeliste lang. Den katolske kirke ønsker seg en uavhengig katolsk presse og adgang til nasjonal radio og fjernsyn. De ønsker at Romania gjenopptar de diplomatiske forbindelsene med Vatikanet, at kirken igjen får åpne katolske skoler og universiteter, tillatelse til å bygge nye kirker og etablere nye menigheter, samt at kirken får adgang til import av bibler og andre boker.

Den katolske kirke ble, i motsetning til de fleste andre kirkesamfunn, ikke godkjent under Ceausescus regime. Kirken er delt i to etter liturgisk form; latinsk og øst-ritus. Da øst-ritus kirken ble forbudt i 1948, ble dens eiendommer overført til Den ortodokse kirke. Den latinske delen av kirken ble ikke forbudt, men den hadde heller ingen formell legal status.

Den foreløpige rumenske regjeringen har opphevet forbudet mot den katolske øst-ritusen, og fra den 15. januar har Den katolske kirke i Romania fått sin egen avis. Avisen kommer ut i Alba Iulia-bispedømmet som har fått tilsendt papir, kopieringsmaskiner og skrivemaskiner.

Maria i våre liv

— Jeg har opplevd det slik at jomfru Maria på mange måter var en «rødstrømpe», sier skuespiller Tone Ringen i en samtale med Vårt Land. — Det valget hun gjorde om å føde et barn uten å være gift, var veldig sterkt i den tids samfunn. Hun risikerte å bli stenet. Valget hun gjorde, var uhørt. Dermed viste hun en

enorm styrke ved å si ja til Gud.

Maria-skikkelsen er på vei inn igjen både i luthersk og katolsk kristendomsopplevelse, og det bør den også være, mener Tone Ringen, som synes at Den norske kirke ikke har «oppført seg særlig luthersk i sitt forhold til Maria. Martin Luther var veldig opptatt av Maria... En ting som ofte blir underslått både i den

katolske kirke og andre steder, er Marias selvstendighet. Hun ble spurt av Gud om å si ja. Valget hun foretok, var selvstendig. Hun kunne svart nei. På den måten ble hun den første blant mennesker». Tone Ringen er medlem av den katolske kirke, men kjenner seg også hjemme i Den norske kirke, skriver Vårt Land.

Arne Fjeld, o.p.: To forfatterinner

7

Får De ikke lyst til å bli kjent med denne damen? *Helena Nyblom* skrev om Henrik Ibsens «Vildanden», riktig nok i et privatbrev (språkfeilene i sitatene stammer fra originalen!): «Saa-dant ruttent Skit som Vildanden får nog sin Straf på Dommedag.» Hun var kritisk til Bjørnstjerne Bjørnsons prosa. Hans personer er levende og sammensatte, men man elsker dem ikke, «måske fordi B. selv har så meget mere fantasi end Hjerte.» Dikteren var likevel en velkommen gjest i hennes hjem. Om Edvard Griegs komposisjoner skriver hun til sin sønn at de er «så monotone, så fattige på Ideer og så ologisk hopsatte af aldeles tillfällige motiv, bara vällåt och norske spelmän och granträr och säterjänter. — . . . Grieg har gifvit sit bästa i sina visor. Han är en lille man med små Ideer, och ju mindre hans form är, dess bättre kan han fylla den.»

Danskfødte Helena Nyblom, f. 1843, kom til Uppsala i 1864, nygift med den senere professor og medlem av Svenska Akademien Carl Rupert Nyblom. De oppdro sine seks begavede barn. Helena skrev lyrikk, først på dansk, siden også på svensk, små teaterstykker, og fremfor alt fortellinger, «sagor». Hun hadde innflytelse som litteraturanmelder og var en av de første som tok vel imot Selma Lagerlöfs diktning. En utstrakt korrespondanse er bevart; Helenas brev er skrevet på et høyst personlig svensk-dansk. Til sist skrev hun «Levnadsminnen» i to bind.

I serien «Svenska Akademiens Minnesteckningar» har Gunnel Vallquist presentert Helena Nybloms livsløp og litterære innsats. Boken kom allerede i 1987, men er blitt liggende først i redaksjonen, så hos en anmelder som endte med å erklære seg inkompetent, så St. Olavs lesere får nyheten tre år forsinket. Gunnel Vallquists verk tåler imidlertid tidens tann. Det er en fengslende innføring i et rikt kunst-

Helena Nyblom ca. 1892.

nerisk miljø og et livsløp fullt av lykke og smerte.

Helena Nyblom trivdes dårlig i universitetsbyen med dens obligatoriske punsj-selskaper og svenske konvensjoner. Ekteskapet var pre-

get av pengeknapphet, overarbeide og ektemannens raseriutbrudd. Familien Hamilton på slottet i Uppsala ble hennes venner, og med sønnen i huset, den seks år yngre Hugo, knyttet Helena bånd som varte til hans tidlige død. «När de unga prinserna, Oscar II's söner, tillbringade sina obligatoriske terminer vid universitetet kulminerade societetslivet och det akademiska nöjeslivet i Uppsala, men svenskt familjeliv i vardagen fick prinsarna lära känna hemma hos professor Nyblom, vars föreläsningar de följde. Särskilt kom prins Eugen att bli nära nog barn i huset; mellan honom och familjen Nyblom lades här grunden till en livslång trofast vänskap.» (Vallquist). Som 70-årig enke tiltaler Helena stadig prinsen i tredje person, men kan tillate seg å komme med noen forslag: «Sedan kan ju prinsen ge oss lite mat. Samt skicka en automobil.»

Tross sin store produksjon, de berikende vennskap og et hjem som varmet alle besøkende, levde Helena Nyblom med en stadig følelse av

Mannens kirke

— Kirken, som skulle være Jesu Kristi kirke, er faktisk blitt mannens kirke, hevder lektor Ingeborg Tveter Thoresen ifølge «Fædrelandsvennen». — Så lenge det er gutteklubben som legger premisene, er det de som bestemmer hva som er Kirkens menneskesyn, og dermed kvinnesyn. Deres herskertechnikker i form av kvinnelig fromhets- og lydighetsideal der all aggresjon oppfattes som ukvinnelig binder kvinner mer enn de frigjør.

Erkeengelen Mikael har vendt tilbake til Arkhangelsk

Erkeengelen Mikael, som beseiret djevelen, er igjen blitt symbolet for den gamle russiske byen Arkhangelsk i Nord-Russland. Denne nordlige havnebyen fikk tilbake sitt historiske våpenskjold som resultat av et vedtak som ble truffet i byrådet.

For mer enn 20 år siden ble det holdt en konkurranse som gikk ut på å utforme et

nytt byvåpen. Både anker, gran, lindetre og tannhjul ble lansert som motiv. Men innbyggerne i byen ville ha det gamle våpenskjoldet tilbake, for det er erkeengelen Mikael som er byens skytsengel. Emblemet til Arkhangelsk opptrer for første gang på tegninger i en notisbok som tilhørte Peter I, og som stammer fra året 1701.

SOVJET-NYTT

8

at hun ikke ble anerkjent som hun fortjente.

Konversjon

I 1895 ble hun opptatt i den romersk-katolske kirkes fellesskap, et skritt som var frukt av lang utvikling, men som hun ikke drøfter i sitt forfatterskap. De katolske menighetene var ikke miljøer hvor hun følte seg hjemme, og den kirke-mann som kom til å bety mest for henne, var bosatt i Paris. Selv kom hun til å bety meget for enkelte. En katolsk biskop av Stockholm som av ukjente grunner måtte trekke seg tilbake i 1922, og som bar det profetiske navn biskop Bitter, skrev til henne fra Tyskland: «Under de mange år af olika skiften – i medgang och i motgang har Professorskan alltid varit en oppriktig vän för mig – jag får säga den enda själ

som kunde och ville forstå mig.» I sine siste år ble Helena Nyblom venn av Sigrid Undset. I 1923 leste hun Kristin Lavransdatter flere ganger, og skrev begeistret til fru Undset. Denne svarte at hun hadde lest Helenas fortellinger som barn, men det som nå fremfor alt interesserer henne, er at Helena er katolikk, for det tenker hun selv på å bli: «Kjære Frue . . . De forstaar jo nok at min egentlige mening er at spørre, om De kan gi mig et godt råd. Jeg vilde ønske at jeg kunde bli et virkelig kristent menneske.» 21 brev fra Sigrid Undset er bevart, mens Helenas dessverre er gått tapt. Men det later til at hun henviste Sigrid Undset til den presten i Kristiania som siden optok henne i Kirken. Korrespondansen mellom de to fortsatte til Helena Nybloms død i 1926.

de åter mellan kyssarna; kärnorna spottar de ut under gungandet, utan tanke på annat än sin kärlek och utan några som helst nyttiga syften. På den platsen växer sedan en alldeles anonym körsbärskog upp, till befolkningens fröjd och glädje. Historien är ett försträffligt uttryck för Helena Nyblomst livssyn när den blommar i sin ursprunglighet och ostörd av bitter erfarenhet, eller trots denna.»

Lengsel etter naturen og et naturlig liv og lengsel etter frihet er underliggende temaer i Helena Nybloms diktning. Denne trangen kan føre en ut på farlige dyp. Gunnell Vallquist skriver: «Detta motiv: sugget till «trollvärlden», till en dimension som är på en gång frihetsrus och undergång och likaväl kan innebära fördömelse som frälsning, dyker ofta upp i Helena Nybloms berättelser och har inspirerat de bästa av dem, de som förtjänar en plats bland sagoklassikerna.» Vallquist ser de store perspektivene: «Den klassiska livsvisdomen att frihet vinnes genom avstående möter ju ofta i folksagan och likaså i Helena Nybloms sagor. Den sammanfaller med och förstärks av den andliga traditionen hon mötte i den katolske kyrkan och dess helgon. Diogenes i tunnan och eremiten i öknen, folksagans fattige pojke och munken med sina tre löften, alla söker de frihet, den enda radikala: friheten från beroende.»

Gunnell Vallquists oppsummerende karakteristikk rommer skjulte sitater fra Helena Nybloms skrifter: «Hennes heta dröm var att opphåva livets tyngdlagar, inom och utom sig själv; hon ville vara flickan som

Boken om Helena Nyblom er rikt illustrert. Her er Albert Engströms illustrasjon til Helena Nybloms «saga» om «han som försvor seg».

Natur og frihet

Parallelt med skildringen av livsløpet presenterer Gunnell Vallquist Helena Nybloms litterære produksjon. Denne serie resyméer kunne blitt kjedelig. Et skjelett har mindre liv enn en fortelling med kjøtt og blod. Men Gunnell Vallquists vakre sprog og skarpe blick for det vesentlige gjør «sagorna» til festlig lesning, også i sammentrengt form: «Lustigast och originellast är Körsbärsskogen: en kal och skövlad ö skall planteras med skog; samhällets pampar planterar ädelträd till sitt eget förehärligande: en ek, en pinje, en lind, och folket följer exemplet. Men på en plats har en förälskad yngling hängt upp en gunga åt sig och sin flicka. De sätter sig i gungan med en korg körsbär som

For de spesielt kristelige?

«Som folk, har vi hittil vært dårlige kirkegjengere. Er den berømte norske blygskapen når det gjelder åndelige ting i ferd med å gå over?» Det er Talefoten, organ for Grefsen menighet, som utesker Per Voksøs mening på dette punkt – Vokso

er formann i Mellomkirkelig Råd.

«Den vil gå over. Det kan det ikke være tvil om. Det kan vi se på politikernes språkbruk om ikke annet.» mener Vokso. «Men den gamle norske blygskapen, som i alle fall i visse strok av landet vil si at du må være spesielt og veldig kristelig for å

gå i kirken, den kjemper vi fremdeles med. Jeg er jo ikke bare glad når jeg konstaterer at det store flertall som går i Grefsen kirke, også går til alters. Det forteller at vår gudstjeneste på en eller annen forunderlig måte er blitt en gudstjeneste hvor bare de helt spesielt kristelige går.»

dansade förbi alla. Ibland kunde hon kanskje se ut at vara det, med sina brändande gåvor och sin suveräna säkerhet. Men verkligheten ville aldrig bli drömmen lik, havets vilda vågor ville inte bära den dansande. Så var det med hennes liv, så var det också med hennes verk: med all sin talang, sin säkra smak, sitt starka och livfulla temperament nådde hon aldrig den storhet hon var så befreundad med. Kransen blev aldrig färdig, de många färgrika blommorna till trots.»

Boken er en mønstergyldig presentasjon av et liv og et forfatterkap. I tillegg gleder leseren seg over Gunnel Vallquists evne til å sette tingene på sin rette plass med få ord: «(på Isle of Wight) fanns de franska benediktinerna från Solesmes, som levde i exil på ön där de utövade sin berömda gregorianska sång till uppbyggeise för alla som begrep sig på finessen».

Menneskenaturen kan løftes

I tillegg til Gunnel Vallquists tekst rommer boken et utvalg på hundre sider av Helena Nybloms dikt og prosa, blandt annet hennes artikkel om Ibsens Gengangere fra 1882. Her får vi vite at hennes avsky for hans samtidsskuespill kommer av at hans personer er abstraksjoner som representerer holdninger i samfunnet. Ibsen ser på dem med kaldt blick og sier fy! Shakespeare og Turgenjev, derimot, tegner mennesker som kaller på vår medfølelse, selv Othello og Coriolanus som får andre til å lide. «Om Ibsen tycker, at hans personer i «Gengangere» likna människor, så är mänskligheten ej värd annat än förakt. Däri de-

– Også Carl Larssons tegning til Helena Nybloms fortelling «Flickan som dansade förbi alla» har fått plass i boken.

lar han då helt och hållet ett åskådningssätt, som ofta möter oss inom det teologiska lägret, och som just består i denna vämjelse vid den mänskliga naturen, detta bekännande af, att denna är ohjälpligt sjunken i sig själf, hvarför teologien blott kan hjälpa genom ett mysterium. Den kristna grundtanken, sådan som den först framstod i världen, är, som vi veta, den motsatta, nämligen en obegränsad tro på den mänskliga naturens möjlighet att lyftas. Därför kallas också med fullt skäl Shakespeare kristendomens skald.»

Med et slikt syn på menneskenaturen er det rimelig at hun ikke kunne forbli lutheraner. «En påse full av troll» fra 1901 behandler ørkenfedrenes gamle tema om hvor-

dan man blir kvitt de syv hovedsynder – men småtrollene er skildret så sympatisk at man får litt varme for dem likesom for Othello! Diktet «Och inte har jag fosterland» fra 1910 gråter over tapet av Sjælland og mangelen på røtter i Uppsala: «Min kärlek är i södern, min tro är i Rom,» men sydfra lengter hun hjem til Sveriges vintersne: hennes egentlige hjemland ligger bortenfor døden. – Gunnel Vallquist har således gitt oss et sentralt utvalg tekster. Noen brev er gjengitt i faksimile, og boken har plansjer med portretter og svenske kunstners illustrasjoner til «sagorna».

En dansk bibliotekar skrev til anmelderen at hun gjerne ville sne inne i en hytte med Gunnel Vallquists bok. Anmelderen trives også fortreffelig i selskap med de to forfatterinnene.

Gunnel Vallquist:
Helena Nyblom
Stockholm 1987.
Svenska Akademiens
Minnesteckningar.

«Änglar – finns dom?»

«Ja, jeg tror på engler.» sier Dan Lindholm, skolemann og forfatter. – «Jeg tror hvert menneske har en skytsengel. Men mitt bilde av englene har forandret seg gjennom årene. Jeg tror ikke lenger på engler som finere fjærkre oppe i lufta, slik jeg gjorde som barn. Men livet har lært meg å holde fast ved at det finnes høyere, oversanselige vesener, både gode og min-

dre gode. Det dreier seg om en kamp inne i mennesket mellom innskytelser fra ulike sider.»

Lindholm synes likevel det er naturlig å danne seg bilder av de høyere vesener ved hjelp av hva våre sanser registrerer i den dennesidige fysiske verden. «Det er nettopp det kunstnerne har gjort opp gjennom historien, ikke minst renessansemalerne. Når engler ofte framstilles som barn, er

det for å understreke uskylden. Deres kvinnelighet uttrykker at de er varme, hjelpsomme og tjenende. Vingene symboliserer at engler ikke er underlagt tyngdekraften. Djevlene, demonene, har også vinger, men de er stygge.» sier Lindholm.

Han er bekymret for den materialisme og tomme underholdningsindustri som idag ikke minst tar fra barna en dypere mening med livet. NATIONEN

10 Randi Christensen: Guds lengsel over jorden

Den Hellige Skrift forteller oss at Gud skapte mennesket i sitt bilde, til sin lignelse. Og Gud ga menneskene en verden å ta vare på og kultivere. En verden som i Bibelen bærer et navn mettet med skjønnehetsassosiasjoner: Edens have. Hvor vakkert menneskelivet må ha vært før syndefallet! Menneskene levde i et dypt og lykkelig fellesskap med Gud og med hele skaperverket. I fred med Gud, med seg selv og med hverandre. Sprunget ut av Guds skaperånd, og som et avbilde av Skaperen selv, var det deres livs mening å være det øvrige skaperverkets hyrder, og ære og lovprise all skapningens opphav: Den allmektige Gud, Skaperen. Deres lovsang var ikke bare ord, men en kontinuerlig *væren* innenfor Guds evige harmoni. Alt var godt, fordi alt var innesluttet og omsluttet av Skaperens vilje: Det fullkomne kjærlighetens fellesskap.

Så kom bruddet, det katastrofale tapet av dette fellesskapet, disharmonien, splittelsen, ufreden i og mellom menneskene. Det skjedde ved en tragisk begivenhet i menneskeslektens historie: Mennesket, som Gud ved sin skaperakt hadde gitt en spesiell plass innenfor Treenighetslivets hellige Vi, trakk seg ut av dette lykkelige fellesskapet og lukket seg inne i sitt «jeg», krøkte seg inn i seg selv. Menneskene var blitt fremmede for Gud og for hverandre. Ute av kontakt med sin opprinnelige identitet. Rotløse og hjemløse. Jorden var ikke lenger et fredens og lovsangens paradys. Hvordan kunne de lovprise en Gud som de hadde vendt seg bort fra?

Som kjentes fjern. Som de ikke lenger var i stand til å oppleve som et selvfølgelig nærvær i det daglige liv. Den eneste mulige bønn var fra nå av den tryglende bønn, bønn om hjelp, den fattiges bønn.

Denne de hjemløses bønn, Salmenes bønn, har Jesus gjort til sin egen. For om menneskene hadde vendt seg bort fra Gud, hadde Gud ikke vendt seg bort fra menneskene: Av sin kjærlighets frie vilje forlot sønnen sin væren hos Faderen, ga avkall på sin guddomsrang i Treenighetens lykkelige harmoni og valgte å leve som det hjemløse menneskes bror. Stille seg side om side med det bortkomne menneske foran Faderen. Dele dets smerte, dets lengsler, dets lidelser. Den Treenige Gud har ved Sønnen i egen person vandret menneskenes stenete stier, de tyngste, de trangeste, helt ned til den fysiske, mentale og åndelige lidelsens totale mørke, - ja, helt inn i identitetstapets smerteskrig i korsdødens fornedrelsestimme: «Min Gud, hvorfor har du forlatt meg!»

For å kunne gripe noe av dybden, håpet og gleden i Inkarnasjonens hellige mysterium, må vi ha en bevisst erfaring av den opprinnelige syndens tragiske konsekvenser: kjærlighetsfraværets lidelse, de destruktive krefters spill i oss og blant oss. At synden er en realitet i verden, kan vi vanskelig unngå å se. At hver eneste en av oss er medansvarlig i dette destruktive aspekt av menneskelivet, har vi kanskje en motvilje i oss mot å akseptere eller forstå. Kanskje Pau-

lus har gitt oss den beste innfallsvinkel til forståelse av syndens konsekvenser i sitt geniale bilde av menneskeslekten som ett legeme med hver enkelt av oss som lemmer på dette legemet: «Når ett lem lider, lider hele legemet.» Vi er alle filtret inn i hverandres liv. Ikke det minste grann av hva vi *er* eller *gjør*, er privat dvs. uten konsekvenser for andre. Ofte ser vi vel denne sannheten som noe skremmende og tyngende. Men dette dype fellesskap som vi er plantet inn i, og som vi ikke kan rømme unna, åpner også for et veldig håp. For i dette Pauli utsagn ligger jo implisitt også dets motstykke: «Når ett lem hedres, hedres hele legemet.» Eller som den franske mystikeren Elisabeth Leseur uttrykker det: «Hver sjel som arbeider på sin egen fullkommengjørelse, arbeider på verdens fullkommengjørelse.»

I menneskeslektens historie kjenner vi mange kvinner og menn som har satset alt på å leve sitt liv fullt ut i Guds tjeneste. Noen av dem har Kirken løftet frem i lyset ved navn, - helgenene, som vi med glede ærer og feirer som forbilder og forbedere. Vi kan tenke oss dem som vitamin- eller medisininjeksjoner i det syke legemet som menneskeslekten utgjør etter syndefallet.

Men den fremste, den avgjørende og fullkomment helbredende «in-jeksjon» er gitt oss i Inkarnasjonens mysterium: Gud med oss i Jesus Kristus. Ved Jesu Kristi komme tok Gud bolig hos oss. Døren til menneskets gjenforening med Gud er åpnet, for nå «i Kristus Jesus er

Avisoverskrifter vi aldri får se!

«Tenk deg en avisoverskrift: «40.000 barn døde igår.» Du forstår godt at avisen som har nyheten, har tatt fram de store bokstavene for å melde om en slik tragedie.» skriver Kari Gåsvatn i Nationen. «Men denne overskriften får du aldri se, for det blir aldri nyheter av det som gjentar seg hver dag hele året: At 40.000 barn dør av sult og sykdom som skyldes underernæring.»

Østens meditasjonsøvelser:

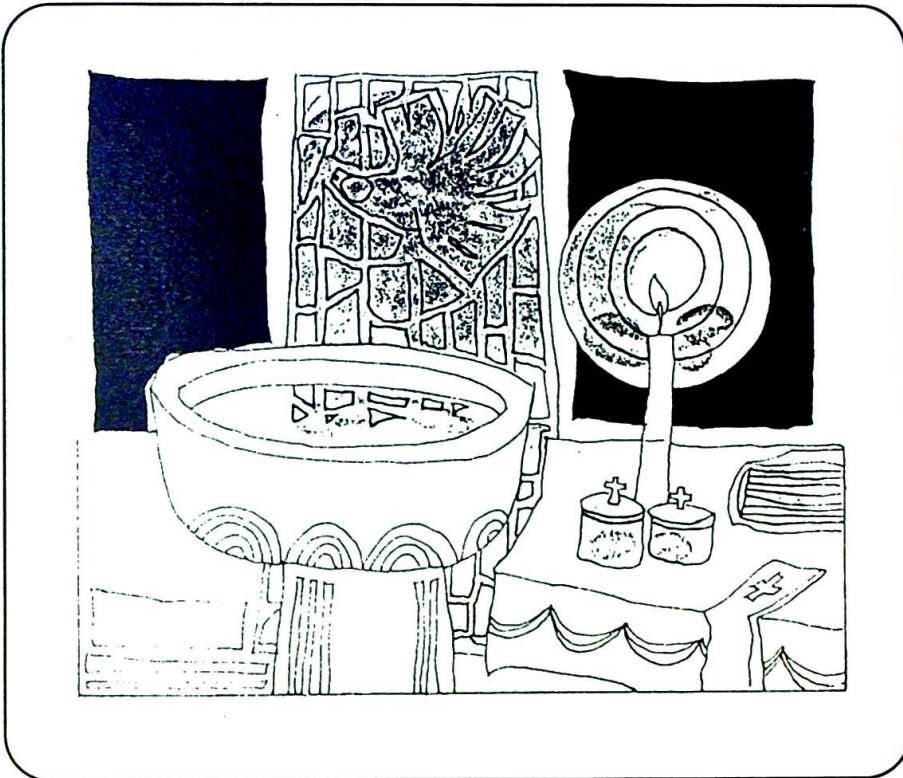
Både – og

Kardinal Joseph Ratzinger har i et brev – på vegne av Troskongregasjonen i Vatikanet – uttalt at Østens meditasjonsøvelser kan være til hjelp for de kristnes bonneliv. Men, tilføyer kardinalen, slik meditasjon kan også føre til ren villfarelse når det gjelder åndelig liv.

Det er gått tilbake med de tradisjonelle kristne metoder for meditasjon, heter det i brevet fra Vatikanet, som oppfordrer til ny granskning av gamle metoder, i stedet for hodestups å kaste seg ut i andre religioners praksis på dette område.

CATHOLIC HERALD

11

og tar vare på mine lover, så dere lever etter dem.» (Esekiel 11. 19).

Gud er kjærlighet. Og dette er Hans lengsel over jorden: Å gjenopprette den tapte enhet mellom skapningen og Skaperen. Hans kjærlighets lengsel etter fellesskap med oss er langt inderligere enn vår forvirrede lengsel etter fellesskap med Ham. Men Guds kjærlighet larmer ikke. Måtte vi få visdom til å vende oss bort fra verdens larmende røster, fra larmen i vårt eget indre, fra alt som binder våre hjerter til verdens forgjengelige verdier og, som Maria, stille oss lyttende foran Ordet og der gjenfinne vår uforgjengelige og virkelige virkelighet: Den trinitariske kjærlighetsharmoni. Det levende og nærværende ved Ånden som i dypet av våre hjerter lengter og sukker etter å bli satt fri for i forening med vår ånd å bringe den opprinnelige lovsang tilbake til jorden: «Hellig, hellig, hellig.»

dere som var langt borte, kommet nær - ved Kristi blod, . . . han som i sitt kjød og blod har gjort de to til ett, revet ned skillemuren, tilintetgjort fiendskapet . . . forat de to skulle bli én ny skapning i Ham. Og slik stiftet han fred.» (Ef. 2. 13-16).

Etter Jesu oppstandelse og tilbakevenden til Faderen, har Gud ved Den Hellige Ånds komme tatt bolig i oss. Den totale forvandling som skjedde i apostlenes og de første kristnes liv ved og etter Pinsens begivenhet, sier oss noe viktig om hvilke muligheter som ligger latent

i hver eneste en av oss etterat Jesus hadde manifestert betydningen av sine avskjedsord: «Det er til gagn for dere at jeg går bort. For går jeg ikke bort, da kommer heller ikke talsmannen til dere; går jeg derimot herfra, da skal jeg sende Ham til dere.»

Så lever vi - tross alt mørke - under Håpets himmel. Under løftet om en ny begynnelse: «Jeg vil gi dere et nytt hjerte og la dere få en ny ånd inne i dere . . . Jeg lar dere få min Ånd inne i dere og gjør det slik at dere følger mine forskrifter

Kirken – et bolverk

– *Selvsagt kjenner jeg kirkens historie. Og det er ikke vanskelig å se dens narrak-tighet og det bakstrevenske i kirken. Men kirken er det eneste bolverk mot en kon-trollerende stat. I dag er kirken en institu-sjon som opprettholder bildet av frihet og menneskeverd. Og den skaper et felles-kap under en høyere himmel enn vi hol-der oss med til hverdags, sier Trond Berg Eriksen, forstelektor i idéhistorie, til Hau-gesunds Avis.*

Omdefinér nyhetsbegrepet

– *Norske medier trenger en debatt om hva aviser og journalistikk skal være for noe. Framfor alt tror jeg vi har behov for en nydefinering av selve nyhetsbegrepet. Historisk har oppfatningen av nyhetsbe-grepet skiftet, det har ikke vært noen statisk oppfatning av ordet, skriver Per-Aslak Ertresvåg i bladet «Journalisten».*

– *Å beskrive lopende begivenheter er selvsagt en form for journalistikk, for nyhetsformidling, som vi alltid vil ha. Men*

så komplisert som verden er blitt, trenger vi også en journalistikk som er presse-orientert, som gir sammenhengen. Det er i de langsgående prosessene framtiden for-mes, og det er slike langsiktige linjer den moderne journalist bør være opptatt av, dersom han skal speile tiden vi lever i. Selv det som kan se ut som brå og dramatiske omskifninger, er bare midler-tidige sluttprodukter i en utvikling som alt for ofte går journalisten forbi.

12 En samtale om: REFORM - MED LINJAL OG UTEN

Hva ville De si om De måtte søke om å få bli boende i den kommunen hvor De har bodd de siste 30-40 år, og De slett ikke var garantert et ja? Eller om De måtte forlate et trygt nærmiljø med venner og arbeids-plass og flytte inn i ukjente omgivelser i den kommu-nen der Deres foreldre bodde da De var 16 år? Jamen slikt går da ikke an, ville De si! Joda, det er i ferd med å gå an i dagens Norge hvis ikke politikere og myndigheter tar til vettet når det gjelder den såkalte HVPU-reformen.

I forrige nr. av St.Olav tok *Kristin Heffermehl* opp de uheldige bivirkningene som HVPU-reformen (Helsevern for psykisk utviklings-hemmede), som innebærer nedleg-gelse av de store sentralinstitusjo-nene og tilbakeføring til hjemme-kommunene, vil få særlig for eldre og sterkt pleietrengende institu-sjonsbeboere. For manges vedkom-mende betyr det tvangsflytting til et sted hvor de ikke har bodd på 30-40 år, og hvor de heller ikke har noe ønske om å bo. Ønsker de å bli bo-ende i "vertskommunen", må de søke om det! Et evt. nei kan appel-leres til fylkesmannen.

I dette nummeret av bladet gir vi ordet til *Kristin Heffermehl* og to andre kvinner, *Berit Holth* og *Jorun Haugsmark Westgård*, som alle tre har det til felles at de har psy-kisk utviklingshemmede søsken som nesten hele sitt liv har hatt sitt hjem på en institusjon, men som nå trues med slik tvangsflytting. De er alle tre det man vanligvis kaller res-

surssterke - i tillegg har de den styr-ke og inspirasjon som kristentroen skulle gi.

Samtalen fant sted en ukes tid før NRKs program "Antenne 10" tok opp denne problematikken, et pro-gram som hadde samme siktepunkt som St.Olav: å åpne øyne, skape en opinion, mane til fleksible løsning-er bygget på sunt folkevett og medmenneskelighet. Vi gjengir samtalen også for å vise hva man kan oppleve av offentlig feil- og korttenkning i dagens Norge, også der hvor hensikten i utgangspunktet er god.

- Før vi fyrer løs, bør jeg vel gjenta at vi absolutt ikke ønsker å angripe de gode sidene ved refor-men, understreker *Kristin*. - Men for mange av dem som har bodd lenge på institusjon i lang tid eller er sterkt pleietrengende, vil gjen-nomføring av den være en ulykke. - Det var ikke med lett hjerte våre fa-milier dengang for mange år siden

fant å måtte sende en av søsknene på institusjon, men det var et spørsmål om overlevelse for resten av familien og finne et varig hjem-sted med utviklingsmuligheter. Og man mer enn aner foreldres skyld-følelse i den forbindelse! sier *Kris-tin*. - Og nå skal de få skyldfølelsen og problemene omigjen på sine eldre dage. . .

- Ordet institusjon er belastet, og folk later til å ha tungt for å forstå at sentralinstitusjonene har forand-ret seg enormt i løpet av de siste 10 år. De er nedbygget og ombygget, er blitt *hjem*, sier *Jorun*. - Mange av dagens institusjonsboere, særlig de litt eldre, har vært gjennom mye i sitt liv. I tidligere tider har mange til dels vært parkert der de ikke hadde det bra. Nå har de endelig fått det godt etter en omtumlet barndom og ungdom, og så skal de rives opp igjen - mot sin vilje. Det er misvisende å bruke betegnelsen "tilbakeføring til hjemmekommu-ne" når man vil flytte på mennesker som har vært "hjemmefra" i 40-50 år. Og det er mot all fornuft å foreta slik "tilbakeføring"! Overgrep er et riktigere ord. Riktignok kan man klage til fylkesmannen mot evt. flytting, men hvilken virkning ville det ha - om man fikk medhold - hvis vertskommunen f.eks. ikke makter omsorgen. Det vil vel heller ikke være noe godt utgangspunkt for fremtidig omsorg om man pres-ser seg på i en kommune. . .

- Min bror bor på Grimebakken og har intet ønske om å flytte! Der har han arbeid, venner, er kjent i nærmiljøet, føler seg - tross sine handicap - trygg og godtatt. Det glittrer i øynene på beboerne når du

Vatikanbankens formue

Angelo Caloja, den nye formann for tilsynsrådet for Vatikanbanken, vil gjøre bankens forretninger mer gjennomsiktige. Han anslår i et intervju med det italienske bladet *Fortune Italia* bankens formue til 5.000 milliarder lire eller ca. 2,5 millioner kroner. Storsteparten av formuen er bundet i utenlandske verdipapirer og aksjer i forskjellige banker. Det understrekes at pengene ikke er Vatikanets idet banken

ikke er en kurieinstitusjon, men yter service til forskjellige institusjoner i Roma.

Vatikanets egen formue forvaltes av Prefekturet for Pave Stolens økonomiske anliggender (Apsa) og er for størstedelens vedkommende investert i fast eiendom ikke bare i Roma, men også i Paris og London. Omorganiseringen av Vatikanbanken ble påbegynt i fjor vår og vil være avsluttet i første del av 1990.

KIPA/Katolsk Orientering

Om åndelige fellessymboler

«Vestlige sivilisasjoner har mye å lære, blant annet av den tredje verden og av Øst-Europa om organiseringen av de åndelige fellessymbolene.» sier overlege Per Sundby til *Dagens Næringsliv*. «Vi på vår side har foretatt en rasjonell uthuling av budskapet og dekket det til med materielle ting, som gir en kortvarig og lite samlende glede.»

SLINGRINGSMONN?

13

snakker om Grimebakken! Det er faktum og ikke skjønnmaleri. Hvorfor rive ned et fellesskap som fungerer så godt som Grimebakken?

- Det spør jeg også om! kommer det fra Berit. - Min søster har bodd på Grimebakken, som nå bevisst kalles *sentralhjem*., nesten hele sitt liv, *det* er hennes hjem. Hun bor i et bofellesskap hvor de riktignok ikke har så mange m² til disposisjon som den nye reformen lover dem, men hva gjør det? De trives og vil ikke flytte. Det er ikke antall m² det kommer an på, slik planleggerne til dels synes å mene når de skilter med "bedre tilbud". Hvem definerer hva som er bedre for et menneske? Og hva med menneskeverd og frihet til selv å velge når du som min søster, så tydelig kan gi uttrykk for hva du ønsker? For de yngre eller neste generasjon er reformen sikkert utmerket. Men hvis den gjennomføres også for henne, faller

hennes og mitt liv i grus. Jeg kan ikke med min beste vilje gi henne det hun nå har. Som det er nå, har hun sitt eget hjem, et sted som er fint for meg å komme til nettopp fordi det er annerledes enn mitt eget.

- Bruk heller ressursene på dem som er barn og unge i dag, da kan det virke etter hensikten, råder Jorun.

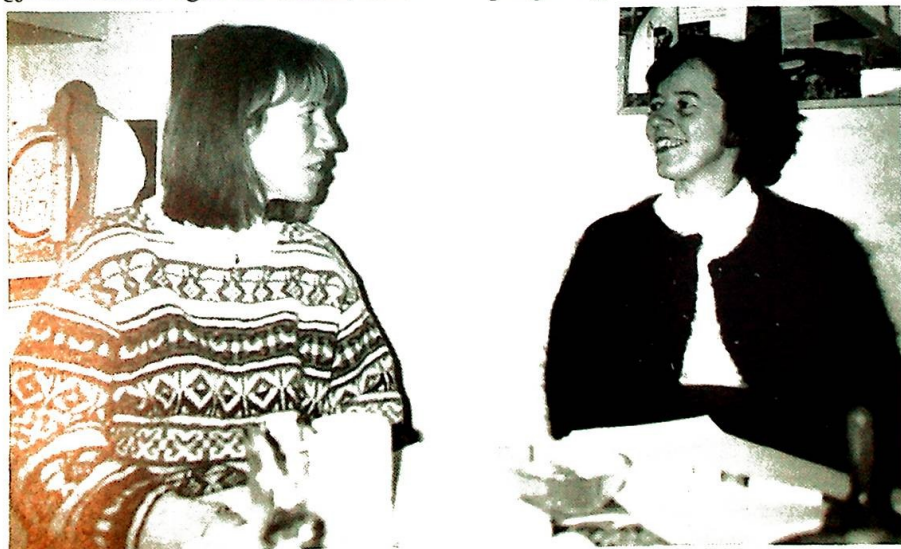
- Økonomien er et viktig poeng nå som det er innstramning på alle kanter, tilføyer Kristin. - Jeg har klare tall for at det blir adskillig dyrere, minst dobbelt så dyrt, med åpen pleie på "hjemstedet" for min bror hvis han skal ha et liv og en trygghet som er tilnærmet lik det han har på "Toftes Gave". Hvilket nummer skal våre pleietrengende søsken få i sosialkøen i Oslo f. eks.? Det aner meg at vi er tilbake på tiggerstien. Og at man, av penge- og annen mangel, griper til

midlertidige løsninger som i vårt land har en sørgelig tendens til å bli svært så permanente. . .

- Og hva med arbeidsplasser? spør Jorun. - Det foreligger fint lite om planer for slikt i "hjemmekommunene". Grimebakken f.eks. har sine verksteder som produserer - med overskudd! - både for industribedrift på Raufoss og for Universitetsforlaget. Arbeidsstokken gleder seg til å gå på jobben og møter til og med opp før arbeidstid!

- Innimellom får jeg en følelse av at nettopp det at de fungerer så godt innen de vernede omgivelser, brukes som et argument *mot* institusjonslivet ut fra tanken at "hva ville de ikke kunne drevet det til under vanlige forhold", sier Berit. - Men det er nettopp poenget - de har lært å fungere nettopp innen de kjente omgivelsene. For mange av dem, og for oss pårørende, har det vært noe nær et under at de nå kan skjøtte en jobb i en vernet bedrift. Men det skal ofte bare små forandringer til for å skape uro og usikkerhet slik at de ikke fungerer så godt lenger. Omplasseres de igjen, blir de på ny tapere, de evige tapere. Mange av dem vil ikke tåle den belastningen. Flere av disse institusjonen ble i sin tid lagt ut på landet nettopp ut fra en skjermingsfilosofi - ikke bare en "ute av øye, ute av sinn"-tankegang.

- Både ved Grimebakken og "Toftes Gave" er det skapt et omsorgsmiljø som inkluderer bygdefolket, blant annet fordi flere familier - ofte flere generasjoner - har sin arbeidsplass der. Hvor godt det kan fungere, vet vi pårørende en del om, sier Kristin. - Det er langt

Kristin Heffermehl (til høyre) og Jorun Haugsmark Westgård er skjont enige: Uverdige og psykisk utviklingshemmede blir tvangsflyttet fra institusjoner og bofellesskap som fungerer godt, og der de selv ønsker å bli boende!

Pavens anliggende for bønnens apostolat i mars:

At de kristne må hjelpe de nødlidende i troskap mot evangelisk fattigdom.

14

Berit Holth: Skal en sosial reform få skille venner og arbeidskamerater?

mindre gjennomtrekk i personalet der enn i byinstitusjoner, og slikt skaper trygghet og trivsel. De fleste av beboerne på Toftes Gave ønsker ikke å flytte, men det øves press på foreldre og beboere om å velge Oslo fordi Ringsaker kommune ikke har ressurser! Hva med Oslo? Det hører også med til helhetsbildet at vi pårørende til sterkt pleietrengende og "eldre" institusjonsboere, var umyndiggjort under planleggingsarbeidet med reformen.

- Vi ønsker jo ikke å slippe unna omsorg eller la våre søsken i stikken, vi vil bare ikke at hverdagen skal bli unødig vanskelig for dem og oss - tære på for meget på godviljen som trenges i alle mellommenneskelige forhold. . . Én av hensiktene ved reformen er å synliggjøre de psykisk utviklingshemmede og mane nærmiljøet til medmenneskelighet og innsats, og det er selvsagt en vakker tanke, og her bør det, som Jorun nevnte, satses sterkt for den yngre generasjon, sier Berit. - Her har vi meget å ta igjen,

og faktisk meget å lære av de psykisk utviklingshemmede selv. De er nettopp blitt oppfordret og opplært på institusjonen til å fungere sammen, til å slutte vennskap, nære og varme vennskap som betyr uendelig meget for dem i det daglige. Og nå skal en sosial reform skille venner og arbeidskamerater! Det er ikke bare vi pårørende som er urolige og engstelige for fremtiden, "beboerne" stiller spørsmål og har innimellom mørke ringer under øynene. De skjønner at ting er i gjære, og at det ikke er alle kommuner som er like glad for å skulle "ha dem". Det er sårt å oppleve, for

dem og for oss.

- Og når det heter så vakkert at endelig skal de psykisk utviklingshemmede få del i samme rettigheter og goder som oss andre, så er det en sannhet med store modifikasjoner - mange av dem har ikke mulighet til å benytte seg av f. eks. kulturgoder. Og hvor blir det av rettighetene når de må søke om å få bli boende i sine hjem? Jeg skylder min bror den respekt å lytte til hans valg, konkluderer Jorunn.

Spørsmålet er om også våre politikere og myndigheter vil gjøre det?

UKJ

Såmannen

Fra Nils Christies bok "Bortenfor anstalt og ensomhet. Om landsbyer for usedvanlige mennesker" (Universitetsforlaget, 1989):

Såmannen kan stå som et bilde på noen hovedtanker i moderne sosialpolitikk: Ingen institusjoner. Ingen adskillelse. Ingen ghettoer for spesielle grupperinger. Alle tilbake til det vanlige samfunnet. Idealet er at mennesker med særlige problemer skal spres utover, så jevnt som såkorn på marken en vårdag. Istedenfor å samle mange av de usedvanlig innenfor et begrenset område, skal de spres så tynt som mulig. På den måten får de maksimale muligheter til å komme nær helt vanlige mennesker. Men samtidig - med så jevn spredning - får de selvfølgelig også store vansker med ganske enkelt å finne mennesker som har de samme problemer som dem selv. De blir ikke vanlige menneskers valg og får ikke lett venner. . .

Vanlige mennesker innretter sitt sosiale liv slik at de kan finne sine egne

omkring seg. Kanskje burde uvanlige gjøre det samme? Det får de ikke lov til. Mange av en type mennesker som alle har behov for hjelp, er det jo vi finner i institusjonene. . .

For mange som fra naturens side er utstyrt annerledes enn de fleste, er det en forutsetning for kommunikasjon at deres sosiale liv finner sted innenfor noen litt andre rammer enn de vanlige. De må befinne seg innenfor rammer hvor de helt maksimalt gis mulighet til å utnytte sine evner til kommunikasjon. Spesielt trenger de stabilitet i mellommenneskelige forhold slik at en felles forståelse av ikke-verbale symboler bygges opp. Alle former for midlertidig assistanse - midlertidige hjelpere og midlertidige sosialarbeidere - er den verst tenkelige løsning. De trenger mindre rivaliserende støy, slik at signalene deres kan mottas. De trenger mer toleranse både for uventet adferd og for forventet adferd. De trenger vel egentlig bare mer av det samme alle mennesker trenger. ●

En liten hånd-aksjonen 28. – 29. april

Aksjonen, som er til inntekt for Caritas' arbeid blant barn i Uganda, Bolivia og på Filippinene, vil bestå av underholdnings- og informasjonsaktiviteter. Vi trenger frivillige til hjelp med forberedelser og gjennomføring av aksjonsdagene. Har du lyst til å være med å trekke lasset, ring Lisa Wade (02) 49 32 33 eller Gloria Rosa-Wendelboe (02) 69 30 15.

Nedleggelse – og hva så?

– *Nedleggelsen av institusjoner for psykisk utviklingshemmede og nedbyggingen av de psykiatriske institusjonene bringer de gamle «gatetomsingene» tilbake i bybildet, sier Steinar Stjernø, rektor ved Norges Kommunal- og sosialhøyskole. Han understreker at det er en utpreget*

engstelse i fagmiljøene for hvordan samfunnet skal ta seg av disse gruppene som trenger omsorgstilbud døgnet rundt. – Desentraliseringen er allerede i gang, mens det nye tilbudet som skal erstatte de gamle institusjonene mangler. Kanskje det aldri blir etablert.

DAGBLADET

Hjemme på institusjon

15

Bildet viser Ingebjørg Holth og Berger Andresen en søndag formiddag i én av sine 2 stuer. De ser på notater fra Bergers datakurs. Selvom Ingebjørg hverken kan lese, skrive eller regne, er det moro å følge med likevel.

Huset som de deler med Gro Tømt og Jan-Arne Meidell, heter Veslestua og ligger på Grimebakken i Søndre Land kommune.

Jeg spør dem om de har lyst til å

flytte. «Ikke jeg,» roper alle 4 i kor.

Uoppfordret legger de til: «Grimebakken er et fint sted.» «Jeg koser meg på Grimebakken hver dag.»

«På Velsestua har vi 2 stuer, 4 soverom, gang, kjøkken, vaskerom, bad, og 2 telefoner!! Hvorfor må vi flytte da?»

Jeg orker ikke å fortelle dem at myndighetene plutselig har kommet frem til at de er for mange av «samme kategori» som bor på ett sted, og at minimum boflate for hver enkelt er lovbestemt til 40 kvm. Altså minst 40 x 4 kvm = 160 kvm for 4 personer som bor sammen!

Det er heller ikke lett å forklare, ettersom de har måttet nøye seg med å vokse opp på flermannsrom og nå er sjeleglade over å ha fått hver sine rom.

Beboerne argumenterer videre:

«Vi blir urolige av alt snakket, utryggheten. Også urolige for foreldrene våre.»

«Vi er redde for å miste Oddveig»

(én av deres kjæreste medarbeidere). De gråter når de tenker på alt dette.

På Grimebakken er hverdagen fylt av gjøremål som ligner andre nordmenns, dette takket være en solid stab medarbeidere. For manges vedkommende har arbeidet der utgjort hele deres livsverk.

Beboerne har jobb på vernet bedrift, gartneri, gårdsbruk, etc. Om kveldene går de på individuelle kurs, i svømmehallen, på sin egen kafeteria eller simpelthen slapper av hjemme. Det er også fint å gå på kaffebesøk til kjente og kjære venner, ervervet gjennom et langt liv. De bor på Nordstua, Sørstua, Siristua, Karistua eller Nystua. Eller på Lia og Grimsgården.

Berger og Jan-Arne forteller stolt at de bodde på Nordstua før. For Nordstua er jo ikke et hvilket som helst hus, men et hus med sjel, fylt av gode minner.

Berger forteller at faren hans døde i 1965. Da trøstet Jan-Arne ham. Slike gode vennetjenester glemmes ikke her på Grimebakken. Dødsfall er jo en påkjenning for de fleste av oss. Hittil har det vært en trøst for de etterhvert tilårskomne foreldre, eller de som allerede er gått bort, at deres vergeløse og alvorlig handikappede barn er omgitt av et sosialt nettverk som står klart til å slutte en beskyttende ring rundt dem i sorgens stund. Eller som en beboer aldeles uten pårørende uttrykte det: «Det gjør ikke noe, for jeg har jo Grimebakken!»

Men nå gnager uvissheten om fremtiden dem.

Berit Holt

«Dersom 100 mennesker med psykisk utviklingshemming fortsatt skulle bo på Hellandsheimen etter avviklingsperioden, ville det være en konsentrasjon av mennesker med en bestemt funksjonshemming som ikke ville være i samsvar med retningslinjene i reformen.»

Fra brev fra Sosialdepartementet av 6.9.89 som svar på et åpent brev angående bl.a. Hellandsheimen.

Moskva sender journalist på
pave-reise

For første gang har en journalist fra en sovjetisk avis vært med i pave Johannes Paul IIs reisefølge. Det skjedde under pavens sjette Afrika-reise nylig, hvor paven besøkte Kappstadt, Guinea-Bissau, Mali, Burkina Faso og Tchad. Pavel Negoitsas dekning av reisen for næringsavisen «Trud», er et synlig tegn på de bedre forhold som nå hersker mellom Roma og Moskva. NØP

Vær tålmodig, sier biskopene

De polske biskoper har oppfordret landets katolikker til å støtte statsminister Mazowiecki og vise tålmodighet overfor de økonomiske problemer. «Regjeringens anstrengelser for å bygge opp nye, dynamiske og rettferdige strukturer kre-

ver katolikkens engasjement.» heter det i en erklæring fra de polske biskopers plenarmøte nylig. Polens forsøk på å erstatte planøkonomien med en markedsorientert økonomi ledsages av en stigende inflasjonsrate, nærmere bestemt rundt 900 prosent i 1989. KNA

16

Utfordringer for den kirkelige presse i øst

“Det rene jordskjelv,” slik karakteriserer Beata Broczky, redaktør for den katolske avisen *Magyar Kurir* i Budapest, de politiske og samfunnsmessige omveltninger i Ungarn i den senere tid i et intervju nylig med det tyske *Katholische Nachrichtenagentur*. Ungarn har forandret seg mer i det siste året enn i de 40 foregående, slår hun fast. Landets ledere har nødt og tvunget måttet innse at “fortsatt sentralisme ville ført landet nær avgrunnen”. Mange av landets problemer lar seg kun løse over tid - det gjelder også på kirkens område. Siden religionsundervisning nå er tillatt i skolene, er det stort behov for teologisk skolerte lærere, men det finnes for få prester til å ta seg av den oppgaven. Og den meget konservative katolske kirke i Ungarn setter lite inn på å utdanne legfolk til slike oppgaver. Kirken har stivnet til en “getto-kirke” og er ikke i

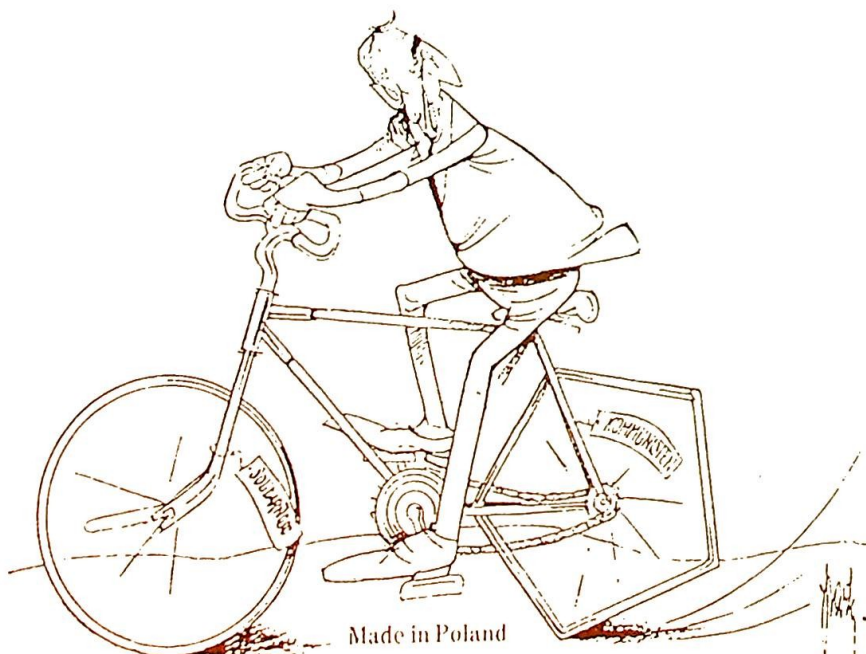
stand til å holde tritt med den politiske demokratiseringsprosessen.

“Demokratiseringsprosessen og ønsket om mer åpenhet er en utfordring både for den ‘verdslige’ og den kirkelige presse,” understreker Beata Broczky, som viser til at den nydannede *Ungarsk Journalistunion* står overfor en dobbelt oppgave: Først og fremst å arbeide for at “den faktiske pressefrihet får en bærekraftig legal grunnmur, men også å fremme utviklingen av etiske prinsipper for journalister”. Hun er bekymret over boulevardpressens arbeidsmetoder og over den store boom den for tiden opplever i Ungarn. Ethvert middel er tillatt - forusatt at det tjener målet: større salg! En annen negativ virkning av liberaliseringsbølgen er det økende antallet pornoblader. “Den frie skildring av sex blir feiret som erobringen av en viktig skanse,” sier Broczky. Hun ønsker seg klare-

re stillingtagen fra kirkelig pressehold, hittil har man nemlig tiet om disse temaene. Og ett temmelig graverende problem gjenstår når det gjelder pressefriheten i Ungarn, fremskritt og ny åpenhet til tross: landets papirmangel med dertil hørende høye priser.

Den katolske presse i Polen kjemper med lignende problemer, forteller den polske journalisten *Mirek Szewczyk*. Han beskriver faktisk situasjonen som “særdeles kritisk”. Siden regjeringsskiftet sist høst kan avisene ta opp et hvilket som helst tema, og Kirken befinner seg ikke i opposisjon til regjeringen, som tidligere. Pressefriheten har opphevet det “monopol på objektiv reportasje” som folk tidligere tilskrev den kirkelige informasjon. Før maktskiftet trodde folk bare det som stod å lese i den katolske presse og i undergrunnspressen, men det er nå forandret. Nå som Kirken ikke lenger er presset av regimet, er det viktig at de katolske mediene bestreber seg på å holde et jevnt høyt nivå, mener Szewczyk. Og siden papirprisene ikke lenger blir fastsatt av staten, er kostnadene blitt skyhøye.

Både den kirkelige og den verdslige presse befinner seg i en vanskelig situasjon. Ifølge Szewczyk tror folk at Kirken har svar parat på alle sosiale og politiske spørsmål nå som staten ikke lenger legger hindringer i veien for den. Også den økende kriminaliteten i landet, som skyldes landets elendige økonomiske situasjon, representerer problemer som Kirken i stigende grad må ta opp.

Made in Poland

Gresk-katolsk kirke legalisert i Romania

På selveste nyttårsaftnen ble Den gresk-katolske kirke igjen legal i Romania. Den provisoriske regjeringen i Romania opphevet da dekret nummer 358 datert 1. desember 1948 som forbød kirken og overførte dens gods til Den rumenske ortodokse kirke. Vatikanet har reagert med å sende en offisiell representant for å besøke den «gjenoppståtte» kirken, opplyser Keston College til NØP.

Den gresk-katolske kirke benytter samme liturgi som den ortodokse kirke, men anerkjenner paven som kirkenes øverste leder. I 1948 besto kirken av 1,7 millioner troende fordelt på 2.498 menigheter og 1.733 prester. I løpet av de drøyt 40 årene som er gått siden «bannlysingen», regner man med at kirken har rundt 2,5 millioner medlemmer og rundt 600 prester. Man kjenner nå til tre biskoper i kirken.

Den gresk-katolske kirke i Romania består for det meste av etniske rumenere, og kirken spilte en viktig rolle i den nasjonale bevegelsen. Kirken er også viktig for de mange ungarere og ukrainere som bor i Romania.

I regjeringens melding nyttårsaftnen ble det ikke sagt noe om kirkenes eiendommer, men det er sannsynlig at Den gresk-katolske kirke vil søke å få sine eiendommer tilbakeført. NØP

GRENSER FOR GLASNOST

17

“Vi trenger ikke slagord som Glasnost. Vi trenger pressefrihet, sa våre kolleger i Litauen. “Vi trenger en presselov som sikrer trykkefrihet og redaksjonell uavhengighet, var omkvedet hos Moskvajournalistene,” heter det i en rapport i bladet “Journalisten” fra en delegasjon fra Norsk Pressforbund som har vært på befaring i Sovjet. “Til tross for at vi på forhånd hadde lest og hørt om glasnost og perestrojka, hadde vi ikke ventet oss en slik styrtstjø av frittalende, oppdemmet samfunnskritikk - det gjaldt like mye i Moskva som i det opprørske Baltikum. .

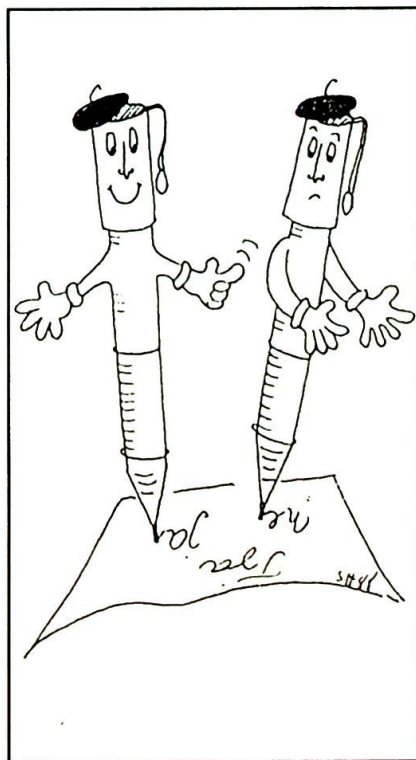
Men ennå er det bare i begynnelsen, og de enkeltjournalister og redaksjoner som går i bresjen, gjør det ikke uten omkostninger.”

“Journalisten” kan berette om flere tilfeller der ledende banebrytere i Moskva er blitt forsøkt trent ut over sidelinjen på forskjellige måter: “anbefalinger” til redaktører og redaksjoner om avskjedigelse eller å trekke seg “frivillig”, politi som dukker opp i studio og hindrer at ord og bilder går på luften etc.

Det er “grenser for glasnost”, skriver NRKs Hans Wilhelm Steinfeldt i en annen artikkel i samme nr. av “Journalisten”: “Glasnost betraktes av Sentralkomiteen som et middel til å realisere en politikk - ikke som en rettighet for pressen,” noterer Steinfeldt som minner om at det fremdeles er forhåndssensur i Sovjetunionen, og at Sentralkomiteens ideologiavdeling forbyr politikere som Boris Jeltsin, Tatjana

Saslavskaja (landets fremste sosiolog) og Vitalij Korotytsj (editor-of-the-year i USA) å opptre på TV. “Sovjetisk TV skildret ikke det som skjedde i DDR før Eduard Sjevarnadze sa at det var en klok og vis beslutning å åpne Berlinmuren. Men de kom da. . Pravda skrev ikke et kløyva ord om hendelsene i Praha før Milos Jakes var sparket, og det gjorde heller ikke de andre partiviseene i noen interessant grad. Først da Vaclav Havel tvang statsminister Adamec i kne, kom kommentarene, men da kom de også,” skriver Steinfeldt som kan fortelle at da studenter prøvde å demonstrere foran Romanias Moskva-ambas-

sade i november, ble de arrestert. Og som foreslår norsk pressestøtte - “à la den La Prensa i Nicaragua fikk” - til den sovjetiske ukeavisen “Argumenty i Fakty” som er blitt en slags “prøvestein på pressefriheten” i Sovjet. Avisen får nemlig skåret ned på papirtildelingen med begrunnelsen “papirmangel”. Det “ville være synd om Sovjetunionens mest leste glasnost-organ som har vokst i opplag fra 3 millioner i 1988 til over 30 millioner i dag, skulle havne på 300 000-tallet fordi Sentralkomiteen beskjærer papirkvoten. Enten dette skyldes papirmangel eller ei”.

Leserbrev:

Om vesper og sådant mer

Mandag 22. januar deltok jeg i vespergudstjeneste i St. Hallvardskirke i Oslo. Det var et ledd i den økumeniske bønneuke.

Tirsdag kom «St. Olav» i posten. Der leser jeg at Moder Olava spør hvorfor vi ikke får lov å gå i en katolsk vespergudstjeneste i Bønneuken.

Siden det selvsagt er utelukket at den gode moder skriver uten å ha undersøkt programmet for uken, må konklusjonen være at Moder Olava ikke får lov, vi-formen indikerer at hun ikke er alene. Men en grunn må det jo være. Jeg er nysgjerrig.

Broder Enebær

Den ukrainsk-katolske kirke legaliseres – og vokser

Moskva radio melder at den ukrainsk-katolske kirke nå blir legalisert. Samtidig opplyser formannen for det ukrainske råd for religiøse anliggender, Nikolai Kolesnik, at ukrainsk-katolske menigheter kan la seg offisielt registrere, hvilket betyr en «lovliggjøring gjennom lokale myndigheter.»

Den ukrainsk-katolske kirke ble som kjent oppløst i 1946 og tvangsinnlemmet i den russisk-ortodokse kirke, og har siden dengang bare kunnet eksistere som «undergrunnskirke.»

Ifølge kirkens pressebyrå i Roma har man inntil nå registrert mer enn to hundre ukrainsk-katolske menigheter bare i Lwow-distriktet. Dessuten har omkring hundre tidligere russisk-ortodokse geist-

lige bekjent seg til den katolske kirke. Videre har Vatikan-radioen opplyst at siden 1. desember er et stadig stigende antall anmeldt som tilhørende den ukrainsk-katolske kirke.

Det åndelige overhode for de omkring fem millioner medlemmer som lever i Sovjetunionen, er kardinal Myroslaw Lubachisky, som lever i eksil i Roma.

KIPA/Katolsk Orientering

“Ledelse” er *in* - et rikt utvalg av bøker og kurs med mer og mindre gode oppskrifter på hvordan man “får det til” som leder, vitner om det. Saken er høyaktuell også på kristent hold - og det langt fra bare i forbindelse med de hjemlige “Geilomøter” og karismatiske bevegelser. . .

Fransiskanerpater *Henri J. M. Nouwen*, kjent for mange av St.Olavs lesere for boken “Gjøre alle ting nye” (St.Olav Forlag, 1987), tar i sin siste bok “ In the Name of Jesus” opp spørsmål omkring “kristen ledelse” og gir like enkle som tankevekkende svar, ifølge vår anmelder *John Streff*, katolikk, lege og leder for en øyenklinikk i USA. “En lettest bok, også for folk som ikke har engelsk som morsmål”.

Denne lille letteste boken stiller oss overfor et særdeles direkte og sterkt budskap. Henri Nouwen skrev denne tankevekkende boken om kristen ledelse på bakgrunn av de erfaringer han har gjort gjennom års “samliv” med psykisk utviklingshemmede. Hans enkle og klare budskap gir stoff til ettertanke for oss alle.

Bokens tema er basert på Jesu tre fristelser. Som er følgende:1) være *relevant*, nærmere bestemt “ å forvandle stener til brød”: 2) være populær, det vil si “ å kaste deg ut fra tempelets tårn og la englene fange deg opp og bære deg i sine armer”, og 3) være kraftfull og mektig, det vil si “jeg vil gi deg alle jordens riker og all deres herlighet”.

Henri Nouwen lar oss få del i hvordan forandringen i hans egen livssituasjon har endret hans syn på hva som er målet for kristen ledelse: Han gikk over fra å være prest og samtidig berømt forfatter og fo-

releser ved prestisjefylte universiteter som Notre Dame i staten Indiana i USA til å være prest, hjelper og medmenneske for mentalt handicappede i bofellesskapene *L'Arche* i Canada og Frankrike. Hans fremstilling er en klar utfordring til det som normalt anses som målet for kristen ledelse.

Før Jesus overga ledelsen og nøklene til Peter, spurte Han ham

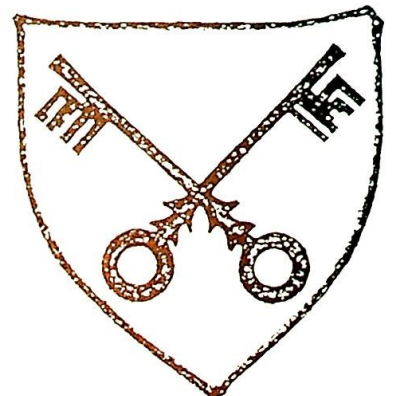
tre ganger: “Elsker du meg?” Nouwen ser de vanlige ledermålene relevanse, popularitet og makt/kraft som en slags forstyrrende momenter i kristen kommunikasjon og effektiv ledelse. Han nærmest trygler om at kristen ledelse må være å ta vare på flokken, rekke hendene ut og bli ledet til de steder, oppgaver og tjenester vi kanskje helst vil unngå.

Nouwen gir oss følgende tre anbefalinger når det gjelder å takle de tre fristelser: la seg inspirere til et aktivt bønneliv, gå inn i aktiv tjeneste for fellesskapet og samfunnet, og la målet for ledelse være en klartseende erkjennelse av hvor Gud leder oss og våre (Hans) folk hen.

Denne lille, sterke boken er lettest, også for den som ikke har engelsk som morsmål. Den inneholder en klar utfordring til vårt dagligliv.

Henri J. M. Nouwen
In the Name of Jesus
The Crossroad Publishing Comp.
New York 1989

Et av de eldste kjente eksempler på korslagte nøkler som pavelig merke. Fra Palazzo Gherardis fasade, Pistoia.

Historisk møte i Moskva

Offisielle representanter for Den russiske ortodokse kirke og Den ukrainske katolske kirke ble på et formelt møte i Moskva den 16. januar enige om å fortsette forhandlingene og dialogen mellom de to kirkesamfunnene.

Møtet, som ble avholdt på én dags varsel, karakteriseres av observatorer som historisk i forholdet mellom de to kirkene. I utgangspunktet var det en delegasjon fra Vatikanet med kardinal Johannes Wille-

brands i spissen, som startet forhandlingene med representanter for Den russisk ortodokse kirke i Moskva. Tanken var så at Vatikan-delegasjonen senere skulle reise til Lviv i Ukraina for å holde samtaler med ledere i Den ukrainske katolske kirke der. Men forhandlingene i Moskva var så vellykkede at partene ble enige om å invitere ukrainerne til Moskva slik at de tre partene kunne forhandle direkte. Delegationene fra Ukraina tilbakeviste med stort engasjement alle påstander om voldsbruk

som russisk-ortodokse talsmenn tidligere fremmet i media. Moskva-patriarkatet ville ikke diskutere slike beskyldninger videre og anførte «misinformasjon» som bakgrunn for de uheldige uttalelsene.

På motet ble det enighet om å fore dialogen videre bilateralt i Moskva og Lviv, og at Vatikanet blir holdt løpende informert om utviklingen, og også sender representanter til noen av de kommende møter. Dermed synes isfronten mellom de to kirkesamfunnene å være smeltet. NØP

Katolske kvinner spør – Vatikanet svarer

19

“Vi er takknemlige for bønnemeditasjonen *Om kvinners verdighet og kall* (Mulieris Dignitatem 1988), den er et håpets dokument for katolske kvinner. Det er på grunn av vår interesse og med dyp følelse av lojalitet og kjærlighet til Kirken at vi i all oppriktighet overbringer Deres Hellighet de reaksjoner på dette apostoliske brev som våre styremedlemmer har gitt uttrykk for,” heter det bl.a. i en henvendelse fra styret i WUCWO (Verdensunionen av katolske kvinneorganisasjoner som vårt hjemlige NKKF - Norges Katolske Kvinneforbund tilhører) som ble oversendt pave Johannes Paul II i fjor, og som Vatikanet nå har kommet med en utførlig kommentar til. Både henvendelsen og kommentaren er verd å referere - det bør også nevnes at Aimée Wedset, tidligere leder for NKKF, nå styremedlem, også er styremedlem på verdensplan i WUCWO.

I sin kommentar til pavens meditasjon peker WUCWO bl.a. på at “det har vært vår erfaring at med mindre Vatikanets dokumenter er skrevet på et pastoralt språk og bygger på menneskers livserfaring, er de ikke av verdi for dem de er ment å nå.” - Man er derfor skuffet over at “*Mulieris Dignitatem* er skrevet på et språk som er vanskelig å forstå. Det er svært positivt at “den katolske kirke for første gang i et dokument som fastslår kvinnes ledende rolle i Skriften, anerkjenner kvinner som individer, finner at menn og kvinner er likeverdige, fastslår gjensidigheten i forholdet mellom dem og omtolker bibelske tekster om kvinnen og arvesynden.” Men *Wucwo* mener at “bildet av kvinner slik det tegnes, i dokumentet ikke gjenspeiler den virkelige situasjon for flertallet av kvinner i dag:

- kvinner som lever i fattigdom,
- den enslige kvinne som ikke er viet

jomfru,

- kvinner i vanskelige ekteskapelige forhold,
- gifte kvinner som ikke er mødre,
- enker, fraskilte eller separerte kvinner.”

Man er også bekymret over de mange unge kvinner som i dag forlater Kirken “fordi de ikke lenger føler at Kirken har svar til deres behov. Kvinners rolle slik den er uttrykt i dokumentet, gjenspeiler ikke kvinner som beslutningstakere, kvinner i yrkeslivet, i forretningslivet og som politiske ledere. I mange tilfeller er slike karrierer kombinert med ekteskap og morsrolle.”

Paven har rett når han understreker Maria som “modell for katolske kvinner”, men *WUCWO* mener at det bildet dokumentet gir av Maria, “ikke gjenspeiler hele hennes sanne sjelsstyrke, mot og fremfor alt ikke den bestemte måten hun straks og uten reservasjon sa sitt ‘ja’ til Gud på”.

I Vatikanets svar heter det bl.a. - som kommentar til “vanskelig stil og språk” - at “det må være en oppgave for WUCWO å underkaste dokumentet et seriøst studium og utbre forståelse for det blant sine medlemmer”. Dessuten har “de lokale kirker/bispekonferanser plikt til å gjøre de kirkelige dokumenter tilgjengelige for legfolket, ikke bare gjennom oversettelse, men også gjennom tiltak for å sikre en riktig forståelse av taksten”.

Dokumentet har ikke til hensikt å “presentere kvinnen fra et sosiologisk, psykologisk eller kulturelt standpunkt, det er en meditasjon over kvinnen i den guddommelige frelsesplan. . . i hjertet av *Mulieris Dignitatem* står kvinnen som ble grepet i hor, og leserne innbys til å ta denne skikkelsen fra evangeliene med inn i den konkrete situasjon for verdens utnyttede kvinner i vår tid”, skriver Vatikanet. “Det er et spørsmål

om virkelig å forstå og hjelpe andre til å fatte betydningen av kvinnens verdighet. . . som følger av hennes plass i Guds plan”. Det gjelder å oppdage “den grunn som sannheten om mennesket har sin rot i, den faste og urokkelige grunn blant de mange forandringer i den menneskelige eksistens”. MD har ikke som hensikt å gi pastorale løsninger, det handler heller ikke om “kvinnens ‘rolle’ i yrke, forretning eller politikk. Det handler om **alle kvinners verdighet og kall**. WUCWO ville kanskje ønske seg et nytt dokument om kvinners rolle, men dette er muligens ikke læreembetets oppgave. Kanskje er det opp til WUCWO og andre organisasjoner å gå i bresjen for og gjøre bruk av den frigjørende sannhet som . . . proklameres i MD, og konkretisere denne åndelige realitet i kvinners liv enten de nå er lidende fattige kvinner i slumbyer i Syd-Amerika eller vellykkede forretningskvinner i Amsterdam eller New York eller husmødre i forsteder, byer, landsbyer eller på landsbygden.”

Problemet med kvinner som forlater kirken, må ikke ses bare som et utslag av at Kirken ikke makter å oppfylle kvinnenes behov. “Er behovene til noen av kvinnene i Vesten farget av at de aksepterer radikal feministideologi, og er denne ideologi forenlig med kristendommen?” spør Vatikanet. “I hvilken grad har disse egoistiske ‘behov’ seiret over dypere åndelige og moralske behov?” Vatikanet avslutter med å minne om at WUCWO gjennom sine medlemsorganisasjoner kan “røre kvinners hjerter og vise dem Kirkens sanne ansikt som det er deres plikt å levendegjøre og forbedre - modig og uten å bli trette”.

Ny leder i Vatikanets kongregasjon for kristen enhet

Den australske erkebiskop Edward Cassidy (65) tok like for jul over som formann i Vatikanets råd for kristen enhet, etter den nederlandske kardinal Jan Wilbrands (80). De to var begge med i følget da pave Johannes Paul II besøkte de nordiske land i juni ifjor.

Rådet for kristen enhet har ansvaret for Den katolske kirkes kontakt til andre

kirker. I et gratulasjonstelegram fra Det Lutherske Verdensforbund til Cassidy, minner generalsekretær Gunnar Stålsett om at det i 1992 er 25 år siden de offisielle katolsk-lutherske læresamtalene ble innledet.

Cassidy har mange år bak seg i pavestatens diplomatiske tjeneste. Siden mai - 88 har han hatt ansvar for å samordne pavens dagsprogram og arbeidet i Vatikanets råd og kommisjoner. NØP

Brasils indianere trues

I Brasil blir hele indianerfolk utryddet mens verdensopinionen tier, sier biskop Erwin Kräutler, østerriker av fødsel, nå biskop i det brasilianske prelatur Xingu. Som eksempel nevner han yanomani-indianerne som tidligere har fått sitt landområde redusert med 70%, og som nå trues av rundt 40.000 gullgravere som med regjeringens velsignelse eller stilltiende samtykke oversvømmer området.

20

En reporter har ordet

Albert Henrik Mohn (71) tør være vel kjent, ikke minst fra sine 40 bøker. «Vi over 60» møtte ham nylig og lot ham berette - blant annet om sine møter med verdens fattigste:

Langt oppe i fjellene i Kerala i India møtte jeg to nonner som tok seg av 800 spedalske. Man skulle være av stein om man ikke ble imponert. Ikke et ord ble sagt om kristendom, men disse to nonnene innga meg en enorm respekt. Jeg begynte å merke meg ting ved mennesker som arbeidet slik. Jeg har møtt mange av dem - de hadde en

styrke jeg gjerne ville vite mer om. Så begynte jeg å lese Det nye testamentet, og der har jeg funnet mange brukbare svar...

Det viktigste er ikke himmel og helvete og abortstrid og slike småting som vi slåss om her hjemme. Det viktigste er at vi tar vare på vår neste - våre medmennesker der ute i verden - og de som kommer hit og trenger vår hjelp.

Når man reiser omkring i u-land, overveldes man først og fremst av den enorme fattigdommen. Se på Calcutta: barnelik i gatene. Foreldrene har ikke engang råd til å begrave sine ihjelsultede barn - de

legger dem ved de rikes avfallsbøtter.

Det vi kaver med her hjemme - vår selvpotatthet, selvgodhet, statussymbolene og materialismen - blir så meningsløst. Vi har nådd bunnen av dumhet, og for å opprettholde vår ubrukelige livsstil, ødelegger vi verden. Når man opplever det slik, blir rikdommen en skam.

I Norge bruker vi 1% av vårt bruttonasjonalprodukt til utviklingshjelp - og det håper jeg vi fortsetter med. Våre penger er virkelig med å lindre nøden der ute - dessuten hjelper vi oss selv ved å gi.

Billedboken om pavens reise i Norden

Paven var én av de første som fikk se boken om rundreisen i Norden - han fikk den som førjulspressang! Og var gledelig overrasket over at én bok dekket reisen til alle de fem landene. Her studerer han boken sammen med tre av redaktørene: Magnus Løfving (ytterst til høyre) og Pentti Laukama, begge fra Finland, og Knud Kluge fra Danmark.

Det er Katolsk Informasjonstjeneste i Finland i samarbeid med de nordiske bispedømmer som står bak billedboken «Johannes Paul II i Norden». Gjennom hele 168 illustrasjoner - hvorav 100 i farger - vises pavens møte med Norden i dagene 1.-10. juni i fjor, en både høytidstemt og glad kavalkade over store og små hendelser og med et særdeles tallrikt persongalleri! De fleste bildene er teksten, i tillegg er det en kort artikkel fra hvert land som formidler stemninger, høydepunkter og reaksjoner. Den 80 siders boken er innbundet, i A4 format og koster kr. 230,- (+porto og forsendelse). Den selges i Norge kun gjennom St. Olav Bokhandel. Opplaget er begrenset, så vær rask.

De fører meg seg malaria og andre smittsomme sykdommer og ødelegger indianernes samfunnsorden. Selv om gulljakten ifølge en rettsbeslutning er forbudt, griper myndighetene ikke inn. Med slik praksis går det mot en «endelig løsning» for de 180 indianerstammer som fremdeles finnes i Brasil, hevder biskop Krätzler som leder Den brasilianske bispekonferanses Indianermisjonsråd.

HERDER KORRESPONDENZ

Problemer i den katolsk-anglikanske dialog

«Vi vet alle at autoritetsproblemet er det store emnet i den katolsk-anglikanske dialog, og at det av mange anglikanere ansees for å være den katolske hindring på veien mot enhet.» uttalte erkebiskop Robert Runcie under den engelske kirkes generalsynode i London nylig.

Runcie, som er primas for den anglikanske kirke i England, sier også at problemet om kvinners ordinasjon ikke var det sentrale i hans samtale med paven under hans siste besøk i Vatikanet. Samtalen dreide seg i langt høyere grad om autoritets-forståelsen, kommunionen og kirkeforståelsen.

KIPA/Katolsk Orientering

Liturgisk kalender

Gudstjenester

21

Dialogmesse

Høymesse

FEBRUAR

13. Ferial. Jak. 1, 12-18.
Mk. 8, 14-21.
14. Cyrillus, munk, og Methodius, biskop.
Ap. gj. 13, 46-49. Lk. 10, 1-9.
15. Ferial. Jak. 2, 1-9.
Mk. 8, 27-33.
16. Ferial. Jak. 2, 14-24.
Mk. 8, 34-9,1.
17. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Jak. 3, 1-10. Mk. 9, 2-13.
18. 7. alm. søndag.
3. Mos. 19, 1-2. 17-18.
1. Kor. 3, 16-23. Mt. 5, 38-48.
19. Ferial. Jak. 3, 13-18.
Mt. 9, 14-29.
20. Ferial. Jak. 4, 1-10.
Mk. 9, 30-37.
21. Petrus Damian, biskop og kirkelærer.
Jak. 4, 13-17. Mk. 9, 38-40.
22. Petri stol.
1. Petr. 5, 1-4. Mt. 16, 13-19.
23. Polykarp, biskop og martyrt.
Jak. 5, 9-12. Mk. 10, 1-12.
24. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Jak. 5, 13-20. Mk. 10, 13-16.
25. 8. alm. søndag.
Jes. 49, 14-15. 1. Kor. 4, 1-5.
Mt. 6, 24-34.
26. Ferial. 1. Pet. 1, 3-9.
Mk. 10, 17-27.
27. Ferial. 1. Pet. 1, 10-16.
Mk. 10, 28-31.
28. Askeonsdag.
Joel 2, 12-18. 2. Kor. 5, 20-6,2.
Mt. 6, 1-6. 16-18.

MARS

1. Ferial. 5. Mos. 30, 15-20.
Lk. 9, 22-25.

Arendal	Tyholmen	lord.:	18.30	
St. Franciskus kirke	Tlf. (041) 22 209	sond.:	8.00	11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	lord.:	18.00	
Mariakirken	Tlf. (02) 53 77 35	sond.:		11.00
Eikeli katolske kirke	Veståsen 18		9.00	10.00
	Tlf. (02) 24 25 69			
Bergen	Christiesgt. 16	lord.:	19.00	
St. Pauls kirke	Tlf. (05) 32 54 10	sond.:	10.00	11.00
Vår Frue Kirke	Nylandsvn. 31		9.30	
Bodo	Hernesvn. 22	lord.:	19.00	
St. Eysteins kirke	Tlf. (081) 21 783	sond.:		11.00
Drammen	Cappelenstgt. 1	lord.:	13.00	
St. Laurentius kirke	Tlf. (03) 83 20 19	sond.:	9.00	11.00
Fredrikstad	Kongensgt. 9		9.00	11.00
St. Birgitta kirke	Tlf. (09) 31 14 38			
Messe lørdag kl. 19.00	untatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden	Kristian V's pl. 1. Fra 1. nov.	lord.:	17.00	
St. Peters kirke	Tlf. (09) 18 11 68	sond.:	10.00	
Hamar	Torvgt. 113	fred.:	18.30	Ikke første fredag i måned
St. Torfinns kirke	Tlf. (065) 23 751	sond.:		11.00
Hammerfest	Salsgt. 52		19.00	11.00
St. Mikael kirke	Tlf. (084) 11 447			
Harstad	Skolegt. 4	lord.:	17.00	
St. Sunniva kirke	Tlf. (082) 63 696	sond.:		11.00
Haugesund	Haraldsgt. 21			11.00
St. Josefs kirke	Tlf. (04) 72 31 95			
Hønefoss	Vesterngt. 5			11.00
St. Theresias kirke	Tlf. (067) 22 381			
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	lord.:	13.00	
St. Ansgar kirke	Tlf. (042) 24 225	sond.:	9.30	11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5			11.00
St. Eysteins kirke	Tlf. (073) 72 779			
Levanger	Jernbanegt. 29			11.00
St. Torfinns kirke og	Tlf. (076) 81 856			
St. Eysteins sykehjem	Tlf. (076) 81 855			
Lillehammer	Weidemannsgt. 3A	sond.:	18.00	
Mariakirken	Tlf. (062) 52 550		9.00	10.30
Lillestrøm	Romeriksgt. 1			11.00
St. Magnus kirke	Tlf. (06) 81 28 85			
Molde	Parkvn. 25			11.00
St. Sunniva kirke	Tlf. (072) 51 467			

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf (03) 83 42 80MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider**GEORG FOERSTER**

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/SProf. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

22 Liturgisk kalender Gudstjenester

			Dialogmesse	Hoymesse
2. Ferial. Jes. 58, 1-9. Mt. 9, 14-15.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. (09) 25 10 38		17.00
3. Lørdagsmesse. 58, 9-14. Lk. 5, 27-32.	Narvik <i>Kristus Kongekirke</i>	Håreksgt. 82 Tlf. (082) 41 634		18.30
4. 1. søndag i fasten. 1. Kos. 2, 7-9. 3, 1-7. Rom. 5, 12-19. Mt. 4, 1-11.	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. (02) 20 72 26	lord.: 19.00 sond.: 9.30 19.00	11.00
5. Ferial. 3. Mos. 19, 1-2. 11-18. Mt. 25, 31-46.	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. (02) 67 23 83	9.30	11.00
6. Ferial. Jes. 55, 10-11. Mt. 6, 7-15.	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. (02) 43 07 71	9.00	11.00
	<i>Jesu Hjerter kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. (02) 50 91 91	9.00	
	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. (02) 15 38 90	9.00	11.00
	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. (02) 64 18 20	lord.: 18.00 sond.: 10.00	
	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Olavsgt. 19 Tlf. (035) 50 793	lord.: 18.00 sond.: 11.00	
	Stavanger <i>St. Svithun</i> <i>Katolske kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. (04) 52 55 34 og 52 58 09	sond.: 9.30	engelsk messe 11.00 høymesse 13.00 Vietnamesisk messe en gang i måneden Polsk messe en gang i måneden Vennligst ring til sokne- kont. angd. datoer 18.00 fransk messe
	Stord <i>Den Hellige Ånds kapell, Skyttarhaugvn. 12</i>			
				Hoymesse hver 2. søndag kl. 11. Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230
	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. (083) 84 277	lord.: 19.00 sond.: 11.00	
	Trondheim <i>St. Olav kirke</i>	Schirmersgt. 1 Tlf. (07) 52 12 14	9.00	11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Botnegt. 22 Tlf. (033) 11 949		11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. (05) 51 25 10		Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Kviltunvn. 6B Tlf. (071) 37 558	lord.: 17.00 sond.: 8.30	11.00

Leilighet ønskes leid

Kan noen hjelpe oss med leilighet? Skal ta to-årig kostholdsskole på Stabekk. Høgskole fra høsten 1990.

Vi er en familie på tre – mor og far og liten gutt på 1 1/2 år.

Henvendelse: **Bjørnar Haraldsvik**
P.B. 387, 8601 Mo i Rana
Tlf. (087) 51 802

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

Neste nummer utgis 6. mars. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195, –

Øvrige europeiske land: kr. 220, –

Andre verdensdeler: kr. 230, –

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Det er ennå endel eksemplarer igjen av **JOHANNES PAUL II I NORDEN**, kr. 230, –.

Til alle prester som trenger påskelys: VÆR SNILL Å BESTILLE LYSENE NÅ!

Vi leverer lys med 10% bivoks fra 40 cm Ø 4 cm til 100 cm Ø 10 cm.

Til alle foreldre:

VIKTORIAS BØNNEBOK er kommet i nytt opplag, ib. kr. 98, – og: C. S. Lewis: DRØMMEN OM NARNIA og LØVEN, HEKSA OG KLESSKAPET er kommet i ny utgave, ib. å kr. 89, –.

W. Stinissens to siste bøker: HØR DU VINDEN BLÅSA? En bok om den helige Ande, ib. kr. 100, –.

BRØD SOM BRYTS, hf. kr. 63, –.

G. K. Chesterton: FADER BROWNS HEMMELIGHET. Utvalget er ved pater Aage Hauken, ib. kr. 148, –.

Det kommer stadig nye bøker fra inn- og utland.

VI SENDER OVER HELE LANDET

ÅPNINGSTIDER:

Mand. – fred.

9.30 – 16.30

Torsd. 9.30 – 17.30

Lørd. 9.30 – 13.30

Program for Skandinavia

Hver dag kl. 20.15 på 11.715, 9.755 og 6.185 Hz på 25.31 og 49 m. kortbølge samt på 1611 kHz = 186 m. mellombølge.

Norsk: Mandag

Dansk: Første torsdag i måneden

Svensk: Tirsdag, onsdag, torsdag og lørdag. «Brevkasse»

Første onsdag i måneden.

CARITAS | NORGE
DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk
på tiden

Norsk virkelighetsforståelse

De fleste nordmenn har blå øyne. Det preger også vår forståelse av verden og virkeligheten: den er blåøyd. Sett fra Norge kan verdens land deles inn i tre kategorier, nemlig hurra-hurra-land, fysj-fysj-land og hysj-hysj-land. I 1960-årene gikk USA over fra å være et hurra-hurra-land til å bli et fysj-fysj-land, og etter 1968 er vårt syn på hvilken kategori de forskjellige land tilhører, først og fremst blitt formet av den sosialistiske maktelite som dominerer byråkratiet og mediene, særlig NRK. Først i 1989 begynte det for alvor å gå opp for folk at dette offisielle verdensbilde kanskje trengte en viss justering.

For det første er vi ikke lenger så sikre på at Norge er et slikt hurra-hurra-land som vi trodde. Politiets kriminalrapporter minner mer om det vi forbinder med amerikanske tilstander, og når vi leser hva som har foregått blant pumper og etater og entreprenører i Oslo kommune, føler vi oss snarere hensatt til Palermo eller Chicago. De fremtidige og høyt tiljubledte olympiske lekene på Lillehammer er på grunn av krangel - og en særnorsk mikstur av smålighet og stormannsgalskap - i ferd med å utvikle seg til et nasjonalt mareritt. Mens innsatsviljen synker, arbeidsgleden surner og arbeidsløsheten og lønnskravene stiger, vakler politikerne mellom olympiske luftslott og velferd for gamle og syke. Og i politikens irrganger er det ene edderkoppnett blitt mer innviklet enn det annet, og det store spørsmål er hvem som har ligget med hvem blant alle dem som nå erklærer sin avsky for hverandre.

Fjoråret burde i det minste ha lært oss norske at vi ikke er et hakk bedre enn andre folk, og at vi snarest må slutte med å oppføre oss som moralens voktere i verden, og heller feie for egen dør.

Kina har en særegen stilling i vårt verdensbilde. For folk flest var det et fysj-fysj-land allerede under Mao, da kommunistene seiret og misjonærene ble jaget ut. For vår sosialistiske åndselite var Kina derimot gjennom hele 70-årene verdens fremste hurra-hurra-land ved siden av Albania. Dette synspunktet fikk sitt nådestøt på den Himmelske Freds plass ifjor, da Folkerepublikken skjøt folket. For de ansvarlige politikere har Kina hele tiden vært et hysj-hysj-land: Man visste hvordan det stod til, men av hensyn til våre handelsinteresser var det best å tie. Derfor vendte man også Dalai Lama ryggen da han besøkte Norge for to år siden. Først da en hel verden hadde fordømt Kina, våget det offisielle Norge å motta det tibetanske folks leder.

Syd-Afrika kan trygt fordømmes, for det gjør alle, og ganske sikkert med rette. Kommuniststatene i Øst-Europa har derimot ligget i hysj-hysj-sonen. Vi har hverken villet se eller høre. Da pastor Wurmbbrand for tyve år siden kom til Norge og fortalte om forfølgelsen av kristne i Romania, ble han nektet å tale i Oslo domkirke. Så sent som i 1980 ble selveste Ceausescu, den verste diktator i Europa siden Hitler og Stalin, dekorert med St. Olavs orden. Undertrykkelsen i Romania var på det tidspunkt ikke ukjent, men det var hysj-hysj.

USA ble et fysj-fysj-land av to grunner, i tillegg til at det er kapitalistisk: for det første var det rasismen, for det annet krigen i Vietnam. Det var imidlertid ikke kommet mange innvandrere til Norge før innskrifter av typen «Norge for nordmenn» begynte å grise til våre jernbane-underganger og offentlige toaletter. Og Vietnam er visst helt blitt glemt av våre statsautoriserte meningsprodusenter. «Støtt FNL» stod det på jakkeslagene deres i 60-årene. Så gikk det som de ønsket i Vietnam: FNL og kommunismen «seiret». Men de fordums demonstranter har vist liten interesse for fortsettelsen: Bare i min lille menighet i Tønsberg har jeg

hundre vietnamesere som heller ville dø enn å leve i det samfunn dagens norske maktelite gikk i demonstrasjonstog for i 60-årene.

Det har vært vanskelig å finne sosialistiske hurra-hurra-land. En tid forsøkte man å la Tanzania gjøre tjeneste som vordende mønsterland, men snart ble virkeligheten også der så påtrengende at det ble umulig å klamre seg til idealene. For øyeblikket er det vel Nicaragua som ligger best an hos dem som styrer menningene her til lands. Selv Kirken støttet revolusjonen i utgangspunktet, men den hoppet klokkelig av revolusjonstoget da de nye makthaverne begynte å bruke de gamles knep mot politiske motstandere. Også Kirkens egne radiosendinger ble sensurert. Sandinistenes norske hurra-kor unnskylder dem med at landet befinner seg i en krigssituasjon. Skal grunnleggende menneskerettigheter da ha en pause? Har ikke kamp mot ytre og indre fiender alltid vært diktatorenes argument for å kneble ytringsfrihet og menneskeverd? Er det mer komfortabelt å være ufri i Nicaragua enn i Chile?

Israel må nevnes. For store deler av vårt kristenfolk er dette hurra-hurra-landet fremfor noe. Man får av og til inntrykk av at Israel har en slags guddommelig rett til å drepe og såre så meget de lyster - alt forsvares i tallrike leserinnlegg i kristelige norske aviser. Israel er kristenfolkets Kina og Albania og Nicaragua. «Med Israel for fred» sier de, og folder hendene, mens steinkastende palestinske smågutter blir møtt med israelske geværkuler på Gaza-stripen.

For noen år siden vedtok arbeiderne i Sauda en resolusjon. De gikk inn for full handelsboikott av Syd-Afrika, men av hensyn til arbeidsplassene i Sauda, måtte det gjøres unntak for det som der ble produsert. Klarere kan det ikke uttrykkes, det vi med våre lyseblå øyne anser som norsk idealisme. Det meste er selvsforherligelse og tomt snakk, for når lønnsomheten er truet, må idealene vike, hos oss som hos andre. Det er på tide vi får øynene opp for virkeligheten, både her hjemme og ute i verden, hvor de fleste øyne er mørke og dype.

Pater Hilarion.